

סימן טו

במלאכת מלבן

[א] זבחים ז"ל א' וראוי לכיבוס, למעוטי כלי דבר גרידה הוא. נראה דאם ניתו על הבגד או השק והעור כה"ג שיכול לכסכו כלא מים אע"פ דלכתחילה ודאי בעי כיבוס במים ובשבעה סממנין מ"מ אם צדיעצד כבר סילק הדם שלא ע"י כיבוס או שלא כיבס בקודש שוב אינו מחויב כיבוס, דאין דין כיבוס אלא מחמת הדם וצדליכא דם לא שייכא כיבוס, וכמו דמצינו דמיעטה קרא דאין כל הבגד טעון כיבוס אלא מקום הדם כך גם כלפי מקום הדם גופה אי ליכא דם לא בעי כיבוס, והא דאיתא לקמן ז"ה ב' צריך לכסכם שלש פעמים היינו דאם עדיין הדם בעין מחויב הוא בכיבוס עד כיסכוס שלש פעמים ותו לא אע"פ שעדיין הדם בעין, אבל צדליכא דם לא שייך חיוב כיבוס, נמצא דאע"פ שאין הכיבוס היכא תמצא בלחוד היאך לסלק הדם הצלוע אלא יש מצוה לכתחילה לכבס מ"מ אין כיבוס אלא בשיש דם, ואינו ענין למאי דבעי רמז"ת תלחו צאיר תנור דהתם איכא למימר דקפיד רחמנא אבישול אע"פ שלא נבלע אבל בבגד רק צדס קפיד רחמנא, ויל"ע במקדש דוד סי' ל"א סק"ה שכתב דכיבוס דם חטאת אינו תלוי בהוצאת הדם ואפי' אם ילא הדם צדס אחד אכתי צריך להעביר עליו שבעה.

מיהו יש לדון האם לכתחילה בעי כיבוס גבי דם חטאת דוקא ע"י שפשוף בידים או דסגי בשכשוך ושרי' בשבעה סממנין עד שחכלה הדם, ולכאוף למסקנא דסוגיא דסובר רבא לחלק לענין שבת בין בגד לעור דגבי בגד אמרינן שרייתן זו היא כיבוסן וגבי עור כל שאינו ע"י כיסכוס לא שמי' כיבוס, א"כ יתכן דה"נ לענין דם חטאת, דבבגד יכול להשרותו במים אף לכתחילה ובעור צעין לכתחילה כיבוס ע"י שפשוף ביד, ובעור קשה תליא בפלוגתא השאלות והרמז"ם האם קי"ל כאחרים דחשיב צר כיבוס מה"ת כמו צרכין וצעינן לכתחילה כיבוס ע"י כיסכוס או"ד קי"ל כרבנן ודמיה לכלי עץ שגורר הדם.

ובפשוטו הי' נראה, דבעור שכתבנו דבעי לכתחילה כיבוס ע"י שפשוף היינו רק לאפוקי משרייתן במים אבל כל שמשפסף העור חשיב כיבוס מה"ת, אך לפ"מ שחידש הבה"ל צסי' ש"צ ס"ט עולה, די' ג' אופני כיבוס לענין שבת, כסכוס דהוי כיבוס מה"ת והוא ע"י שאוחז הבגד בשתי ידיו ומשפסף לדו זה על לדו זה, כיבוס ע"י שפשוף ביד שאסור רק מדרבנן ושכשוך דמותר, נמצא לפי"ד ו"ל דצדס חטאת יהא בעי לכתחילה דוקא ע"י כסכוס שמשפסף לדו זה על לדו זה דהוי כיבוס מה"ת, וכ"מ צבה"ל שם, ובסמוך סק"צ וסק"ג ציארנו יותר הדברים.

[ב] אמר רבי לא קשיא הא רבנן הא אחרים דתניא כו', מיהו גם לרבנן דאין כיבוס בעור מ"מ אסור לשפסף בידים בשבת, מדקחני במתניתין נותן עלי' מים עד שחכלה ולא קחני מככסו במים דהוי משמע גם דרך כיסכוס, ואפי' את"ל דממתניתין ליכא ראי' יש לדקדק כן ממימרא דרב חייא דקאמר ושכשיכי לי' מסאני' צמיא ולא קאמר מככסנא לי' מסאני' צמיא ש"מ דוקא שכשוך מותר ולא כיבוס גמור בידים, [דומיא דדייקינן למסקנא אליבא דרבא ואפי' מן התורה], ואפשר הטעם דגורו חכמים על שפשוף עור בידים אטו שפשוף שאר מיני בגדים דהוי כיבוס מה"ת כיון שכך דרך המככס לאוחז הבגד בשתי ידיו ולשפסף, אבל בנתינת מים שאינו דרך כיבוס גמור אע"פ דשוה צדין לכיבוס ע"י כיסכוס ובשאר מיני בגדים הוי נמי כיבוס מה"ת מ"מ לא גורו חכמים על נתינת מים בעור אטו שאר מיני בגדים.

עוד נתחדש צמימרא דרב חייא, דלאו דוקא נתינת מים בעור שרו רבנן ה"ה שכשוך, דשכשוך נמי הואיל ואינו ע"י שמשפסף ביד כדרך המככס אלא חופס המנעל בתוך המים ומנערו אילך ואילך במים עד שחכלה אינו צר כיבוס, ובשכשוך נמי לא גורו חכמים עור אטו שכשוך בגד, ויש להסתפק אי באמת

גריעה שכשון מנחינת מים צעלמא אלא שנחחדש ברב חייל ללא גזרו חכמים רק על כיצום ושפשוף ידיים או"ד נחחדש ברב חייל דשכשון חשיב כנחינת מים, דמ"ל נותן מים על המנעל עד שתכלה לנותן המנעל בחוך המים ומנערו, ומדברי המ"ב סי' ש"ב סק"מ משמע דאין הפרש בין שופך מים על המנעל לבין מנער המנעל בחוך המים, והוא העתק מדברי הלבו"ש, ולא משמע דזה נלמד מרב חייל, ואפשר שדקדק כן לשון הטוש"ע מותר ליתן מים על מנעל לשכשו, ולא קאמר מותר לשכשך מנעל מלוכלך בחוך המים, לפי"ו זל"פ דחידש רב חייל להכריע מרב הלכה גבי פלוגתא רבנן ואחרים, מיהו באו"ח לרא"ה מלוניל סי' פ"ט מבואר דשכשון הוי מחודש יותר מנחינת מים.

ויש לבאר, דאין ההפרש רק מחמת נורת הכיצום אס ע"י שפשוף או ע"י שכשון ונחינת מים אלא דהשפשוף ידיים מועיל להוציא הלכלוך שצלוו בצגד או צעור ויש צוה תיקון גמור דמלאכת מלנן אצל בשאינו משפסף הרי החיטוי נעשה כלפי חוץ בלבד ואינו בכלל תיקון חשוב של מכבס ומלנן הצגד, ולמאן דסובר שצעור מותר מדאור' אפי' כסכום היינו משום דלא נבלע הלכלוך צעור והוי כעין לכלוך על כלי עץ.

רש"י ד"ה היתה עליו לשלש כו' ואינו נותן עלי' מים לכלותה ולהעצירה מפני שהוא מכבס וכיצום אב מלאכה דהיינו מלנן כו', מכאן דמש"כ רש"י שבת ע"ג א' והמלנן מכבסו צנהר אינו דוקא גבי כיצום אמר שע"כ נעשה הנמר מלנן ומחוקן וראוי בתחילה, אלא דכל כיצום צגד המלוכלך במים ואפי' ע"י שפיכת מים לחוד אינו תולדה אלא מכבס גמור, ומכבס הוי אב מלאכה דמלנן, וזה דלא כמ"ס הרמב"ם פ"ט הי"א דמכבס צגדים הרי הוא תולדת מלנן וחייב.

עוד ברש"י, ואס היתה לשלש זו על כר של עור נותן עלי' מים כו' ומיהו שפשופי ידיים לא ומדקמי נותן עלי' מים ש"מ אין כיצום צעור. ולא נתפרש ברש"י מדוע באמת אסור לשפסף הרי אין כיצום צעור, ועוד מנא לן דשפשוף ידיים אסור, ולפי מה שביארנו לעיל ניחא.

ושמענין לאבי, דאין בין כיצום ע"י שפשוף לכיצום ע"י שפיכת מים עכ"פ מה"ת, נמצא לפי"ו אליבא דכו"ע כיצום דס חטאת או כיצום הנגע בצגד אף לכתחילה אינו נריך שיהא ע"י כסכום

ושפשוף אלא יכול לקיימו ע"י נחינת מים עד שתכלה או ע"י שכשון, ולאחרים גם צעור, דשרייטן ושכשוכן זו היא כיצום מן התורה הן לענין שבת הן לענין דס חטאת ומראות נגעים, והא דשנו בצרייתא הבגד והשק מכבסן כו' ולא קמיני נותן עליו מים דעיקר אמו לאשמעינן דהנך צעי כיצום.

אוצר החכמה

במצא דצוצחים סתם רבי כאחרים דיש כיצום צעור ובשבת סתם כרבנן דאין כיצום צעור, וכבר העיר צוה הפנים מאירות.

אמר רבא ומי איכא למ"ד עור לאו בר כיצום הוא והכתיב כו', עוד מפורש בקרא פט"ו וכל צגד וכל עור וגו' וכבס במים וטמא עד הערב, ובהאי קרא גם מפורש כיצום ע"י מים. — יל"ע ואבי מאי קסבר, ואפשר משום דצעור לחוד לא מלאנו בקרא לשון כיצום אלא צהדי צגד, וז"ע.

אלא אמר רבא קרא ומתניתין ברכין כי פליגי בקשין כו', יל"ע דהו"ל לרבא לסיים מילתא דמתניתין דשבת בקשין ואליבא דרבנן, ואפשר משום דבפשוטו מתפרש כן, שהרי מודה רבא לאבי דרבנן דאמרי הכלי והעור מגרדו היינו תנא דמתניתין דשבת דנותן עלי' מים עד שתכלה אלא שאינו בכל עור כדסבר אבי אלא רק בקשין, לכן סגי לרבא בהא דמפרש פלוגתא רבנן ואחרים בקשין דהוי כמו שפירש להדיא דתנא דשבת היינו רבנן דליכא כיצום בקשין, ומעתה יל"פ עוד דמחמת שחזר צו רבא מלדחוק קרא דנגעים רק ברכין שוב חזר צו גם מלפרש מתניתין דשבת בקשין מה"ט גופה דסתמא דכריס וכסמות אינס בקשין.

מיהו שמה יש לפרש, דרבא לא קאי כלל אממרא דאבי ליישב המשניות, אלא קאי אצרייתא דפליגי תנאי אס יש כיצום צעור אס לאו, ועלה פריך ומי איכא למ"ד כו', לפיכך משני רק דקרא ומתניתין ברכין כי פליגי בקשין, ואילו ממתניתין דשבת לא זכר מידי, הדר אמר רבא דליכא לאוקמי קרא דנגעים דוקא ברכין ומשני דקרא אפי' בקשין ומתניתין ברכין ופלוגתא בקשין, וה"נ לא הזכיר רש"י מידי ממתניתין דשבת, והשתא ראשונה קאי רבא אמתניתין דשבת וקפריך אי קשיא לי הא קשיא לי כו', ואס כבר פירש רבא לעיל למתניתין דשבת בקשין הו"ל למיפרך השתא כעין דפריך אקרא דנגעים, והכי הו"ל למיפרך הדר אמר רבא לאו מילתא היא דאמרי ניקו למתניתין בקשין כו', ולשון אי קשיא לי הא קשיא לי לא משמע דהשתא הדר על מאי דכבר פירש לה לעיל, גם קצת ניחא לפי"ו למה בדמשני אלא אמר רבא כו' לא הזכיר

מפורש כל כיצוס עור דלית ל' כיסכוס כו', דרק השתא איירי רצא לפרש מתניתין דשבת, והיינו דפריך א"ה בגד נמי כו'.

ועב"פ עולה לרצא למאי דס"ד השתא, דברכין כו"ע מודו דעור צר כיצוס כמו הבגד והשק, ומתניתין דזבחים אליבא דכו"ע, ואפי' שכשוך הדם או נחיתת מים על העור היינו כיצוס מה"ט כמו הבגד והשק, וכן לענין כיצוס הנגע וחיוצ כיצוס שבת, אבל בקשין פליגי רבנן ואחרים, ופלוגמתן מה"ט, דרבנן סברי דעור קשין אינו צר כיצוס כמו הכלי, לכן בכלי ובעור מגרר הדם ואין מכבסו, א"כ מתני' דשבת דנותן עלי' מים עד שחלה היינו רבנן, ואחרים סברי דעור קשין צר כיצוס לגמרי כעור רכין, לכן מכבסו כדן הבגד והשק, וכן דינא גבי נגעים, וה"נ בשבת דינא דמקנחה מע"ג העור בסמרטוט כמו גבי כר של בגד.

ולפי המבואר צרש"י לעיל ה"נ אליבא דרבא, דאפי' לרבנן דסברי דליכא כיצוס בעור קשין ה"מ נחיתת מים או אפי' בשכשוך כמו שחידש רב חי'א אבל שפשוף צידים אסור מדרבנן, אי ממתניתין אי מרב חי'א גופה, וזוה פשוט יותר שגזרו חכמים על שפשוף עור קשה אטו עור רך.

אלא אמר רבא, כל כיצוס דלית ל' כיסכוס לא שמי' כיצוס, וה"פ לפיכך מתניתין דשבת אע"פ דברכין מיירי קאי לכו"ע, דהא לא תני אלא דנותן עלי' מים עד שחלה, ובעור כל כיצוס דלית ל' כיסכוס לא שמי' כיצוס ואפי' מדרבנן מותר.

והא דאמר רב חי'א צר אשי כו' אי ברבין וכדברי הכל אי בקשין ואחרים, שמעינן דמאזי מנעל עור רך כמו קשין, ולכאז' צהא דשכשוך הו' נחיתת מים ליכא נפקותא אס רב חי'א ברבין או בקשין, דאי ברבין וכדברי הכל שפיר שמעינן מרב חי'א דמתניתין דנותן עלי' מים לאו דוקא וה"ה שכשוך מותר, ואפי' אס רב חי'א בקשין ואחרים אכתי שמעינן מינה דשכשוך הו' נחיתת מים לאחרים, וה"נ גבי רכין שכשוך הו' נחיתת מים.

לפי"ז עולה, דכיצוס דם חטאת והנגע אס הוא בבגד אף נחיתת מים כדי לבלותו חשיב כיצוס מה"ט, דשרייטו זו היא כיצוס לענין שבת, אבל בעור רך צריך דוקא כיסכוס, והיינו דתנן אחד הבגד ואחד השק ואחד העור טעונין כיצוס אע"פ שבעור רק כיסכוס חשיב כיצוס.

מיהו יש לדון, לרבנן דסברי דאין כיצוס בעור קשין האם אכתי מדרבנן אסור לשפשוף צידים, ונראה דבשלמא לאבי' ולמאי דס"ד רצא בתחילה דרבנן דפליגי על אחרים היינו תנא דמתניתין דשבת, א"כ שפיר יש לדקדק דלא תני במתניתין אלא נותן עלי' מים עד שחלה הא כיצוס צידים אסור לכה"פ מדרבנן, א"נ יש לדקדק כן אף מדרב חי'א דשכשוך אין אבל כיצוס לא מדרבנן, אבל אחר דמסיק רבא דמתניתין דשבת בעור רכין ומשום דנחיתת מים אינו כיצוס נמלא דכיצוס צידים אסור מה"ט כמפורש בקרא ובמתניתין דזבחים, א"כ ליכא ראי' דרבנן דפליגי וסברי דהכלי והעור מגררו דלענין שבת מודו דשפשוף צידים אסור מדרבנן, וכ"ט משום רב חי'א אינו ראי', דממ"נ אי ברבין הו' מתניתין דשבת, ואס בקשין ואחרים אינו ראי' אליבא דרבנן, מיהו שיטת הרמז"ס להלכה דמודו רבנן לאסור כיצוס בקשין עכ"פ מדרבנן כמש"נ בסמוך ד"ה אבל הרמז"ס.

דרש רבא מותר לכבס מנעל שבת, אין לפרש ברבין שהרי קרא מפורש דעור צר כיצוס ולכו"ע סובר רבא דאסור לכבס מה"ט כמתניתין דזבחים, אלא יל"פ בקשין ואליבא דרבנן, ואילו מרב חי'א כו' לא קשיא כדאמר הש"ס לעיל אי ברבין ואליבא דכו"ע, אבל ר"פ לא סבר הכי וקאמר ל' לרבא דמרב חי'א יש להוכיח טפי דבקשין רק שכשוך מותר אבל כיצוס אסור כאחרים, ואפשר משום דסבירא ל' דסתם מנעל בקשין כמו שסתם כרים וכסתות של עור רכין הם, והדר צי' רבא כוונת דר"פ.

העולה דבגד והשק וכל מיני בגדים אף שרייתן זהו כיצוס מה"ט וכ"ש שכשוך וכסכוס, לפי"ז בכיצוס דם חטאת או בכיצוס הנגע לכתחילה יכול לכבס צא' מכל ג' אופני הכיצוס, בעור רכין כסכוס אסור מה"ט, שכשוך ונחיתת מים מותרים אף מדרבנן, א"כ בדם חטאת ונגעים צעי לכתחילה כיצוס ע"י כיסכוס דזהו כיצוס מה"ט, בעור קשין קי"ל כאחרים דצר כיצוס הוא מה"ט כמו רכין, וזהו דעת השאלות פרשת מלורע, וכן נראה סתימות הרי"ף והרא"ש סו"פ תולין, וכן הטוש"ע סתמו הדבר.

מצתה מתניתין דשבת דהיתה על של עור נותן עליו מים עד שחלה אינו דוקא ברבין אלא ה"ה בקשין, אבל כיצוס צידים אסור מה"ט, ויש להסתפק בדברי רש"י שם [והר"ן שהעתיק דברי רש"י] דפירש החילוק בין שרייתן לכיצוס ממש רק על עור רכין

האם משום דפליג על השאלות דאין הלכה כאחרים
אלא כרבנן דבעור קשין אף כיבוס ממש שרי, או"ד
דרך רש"י לפרש במתני' גם לפי הס"ד דסבירא רבא
לחלק בין עור רכין לקשין ואליבא דרבנן, אבל לעולם
להלכה סובר נמי דקי"ל כאחרים, וזאת מהב"י
משמע שלא דייק דברי רש"י דוקא אליבא דרבנן,
מדלא העיר שדעת הטור דסתם לאסור כיסכוס בין
ברכין בין בקשין אינם כדברי רש"י הללו, אך מנאמי
בתוס' רע"א ונחיים שם שהביא דברי הרע"ב על
מתניתין דשבת שהוא העתק דברי רש"י, ומשמע
דלהלכה נמי נקט ¹²²³⁴⁵⁶⁷אם דבריהם ז"ל, וא"כ סביר
כהרמז"ס דבעור קשין גורר הדם כמו בעץ, ולפי"ו
יל"פ מתניתין דנחיים וראוי לכיבוס לאפוקי עור קשין
ועץ.

אבל ברמז"ס צפ"ח ממעה"ק ה"ב מצוה שפסק
ברבנן דעור הקשה הרי הוא כעץ וגורר הדם
מעליו, והק' הלח"מ מהא דצפ"ב מה"ש הי"ח סתם
הרמז"ס דמנעל או סנדל שנתלכלך צטיע וצוואה
מותר לשכשו ¹²²³⁴⁵⁶⁷במים אבל לכבסו אסור, ולא חילק בין
רכין לקשין, ונראה ליישב דהרמז"ס מפרש הא דדרש
רבא מותר לכבס המנעל בשבת דאמי לחדש דאליבא
דרבנן מותר בקשין אף מדרבנן, וא"ל ר"פ לרבא דיש
להעמיד רב חייא אף בקשין ואליבא דרבנן לפי דמודו
רבנן לחכמים לאסור כיסכוס עכ"פ מדרבנן, והודה לו
רבא, ואפשר דאם לאבי ולס"ד דרבא סבירא לן אליבא
דרבנן שחכמים גזרו על כיבוס עור כך סובר הרמז"ס
גם למאי דמסיק רבא, והטעם דודאי יש לאסור כיבוס
ידיים בעור קשין אטו עור רכין, נמנא דלענין איסור
כיבוס בשבת אע"פ דקי"ל כרבנן דקשין לאו בר כיבוס
מה"ט מיהו מדרבנן אסור לשפשף ידיים, לכן כתב
הרמז"ס לכבסו אסור ולא כתב חייב דקאי נמי על
קשין דאסור מדרבנן לחוד, אבל לענין דס חטאת שפיר
הכלי והעור הקשה מגררו ואין מכבסו כמש"פ
הרמז"ס בה"ל מעה"ק, ושור"ר במנ"ח שכתב כן לדעת
הרמז"ס.

לפי"ז נוכל ליישב תמיהת הנשמת אדם כלל כ"ב אות
י"א על דברי הכלבו שכתב ואין סחיטה בעור
לפיכך אם הי' על העור לכלוך נותן עליו מים מיהו
לכבסו אסור אע"פ דלאו בר כיבוס, דלעולם מייירי
בקשין ואליבא דרבנן דליכא כיבוס בעור קשין מיהו
ה"מ מדא"ל אבל גזרו ואסרו חכמים כיבוס אטו עור
רכין.

והקרבן אורה כתב דהרמז"ס מפרש דרבא סתמא
דרש דמותר לכבס מנעל בין ברכין בין
בקשין, ודהדר ב"י הדר ב"י מעור רכין ולא מקשין
וכרבנן, וזל"ע א"כ מדוע לא פריך ל"י ר"פ ממתיניחין
דנותן עלי' מים עד שחללה אבל כיבוס לא, עוד אינו
מתייבש מדוע בשבת לא חילק הרמז"ס בין רכין
לקשין, ובחק נתן כתב ליישב דסיפא שכתב הרמז"ס
שם גבי כר או כסת מוכיח דרישא נמי מייירי בעור
רך, וקצת קשה דהרי סנדל אורחא בעור קשה כמבואר
ביבמות ר"פ מנחות חליצה וברש"י שבת קי"ב א' ד"ה
איפסיק רצועה דסנדלי', ובחק נתן שם כתב עוד
לפרש דרבא מספק"ל אי מנעל דרבא הוא רך ולכן אסור
ככיבוס ואליבא דכו"ע או"ד הו' קשה ופסק כאחרים,
לפיכך הדר ב"י רבא מספיקא ואסור לחומרא בקשין
כאחרים, בזה מיושב מה שלא חילק הרמז"ס בה"ל
שבת בין רכין לקשין ואילו במעה"ק כיון דהכיבוס
במקום קדוש הי' צריך לחלק בין רכין לקשין דאל"כ
נמנא קולא, וע"ע בחכמת שלמה בגל' השו"ע דפירש
דהרמז"ס לענין כיבוס בשבת סובר נמי כאחרים דאין
בין עורות רכין לקשין.

[ג] טור סי' ש"ב מותר ליתן מים על מנעל לשכשו
אבל אסור לכבסו במים. הנה מדסתם הטור
ולא חילק בין רכין לקשין משמע דקי"ל כאחרים
לאסור הכיבוס מדא"ל אף בקשין, אבל לשכשך העור
במים מותר דכל כיבוס עור דלית ל' כיסכוס לא
שמי' כיבוס, וכן יש לפרש דברי הב"י, אלא שז"ע
מדוע לא פירש הב"י להדיא הא דפליגי בנחיים
אחרים ורבנן גבי עורות קשין, וקי"ל כאחרים
כמפורש בשאלות.

והב"י והצ"ח והפרישה העתיקו לדברי רש"י מהו
כיבוס שמשפשף דודו זה על דודו זה דרך
המכנסים, אמנם רש"י פירש כן צדקאי רבא לפרש
החירא דמתניתין דשבת גבי כר של עור דנותן עלי'
מים עד שחללה לפי שהוא צטיפת מים לחוד ולא
צמשפשף דודו זה על דודו זה דהיינו כיבוס וכסכוס,
אבל הטור איירי למסקנא דאמר רבא גבי מנעל שכשוך
מותר כיבוס אסור, ואם צמנעל עכ"פ בקשין לא שייך
שיאחזנו בשמי ידיו וישפשף יהא בכל אופן אחר
שיפשף ביד דג"כ חשיב כיבוס מה"ט, ומה שנקט
המחבר צטע"ט גבי מנעל לשפשף דודו כו' אפשר
משום דקאי נמי אמנעל רך ועוד שבת לפרש עיקר
החילוק בין שכשוך שמותר לכיבוס שנתפרש ברש"י

דאסור, אך לא שיהא נמשמע דדוקא שפשוף נשתי ידיו כדרך המכנסים אסור דהא התירו רק שכשוך לפי שאינו נוגע כלל בידי, וכן משמע ברש"י זכאים נ"ד א' ד"ה היתה עליו לשלש כו' ומיהו שפשוף ידים לא, וכן ברש"י שבת קמ"ב ב' ומיהו כיצום ממש לא כו', ואע"פ דרש"י מירי צרכין מ"מ מתבאר למסקנא דרבא אליבא דאחרים דסיפא יש לפרש בכל סוג עור דנותן עלי' מים דשרייתן אינו כיצום אלא כיצום ממש לא, ואין בין כיצום לשפשוף ידים.

וצ"ע בדברי המ"ב סקמ"א דדייק לשון המחבר דדוקא לשפשוף נדו זה על זה אסור הא סתם כיצום נמנעל אפי' איסורא ליכא, ולכא' אדרבה תידוק רישא דדוקא שכשוך מותר אלא כיצום בכל גווני אסור, ועוד דהא מתניתין היא דנותן עלי' מים משמע אלא לא כיצום, ועוד דהא ודאי שמיע לן נמי נש"ע דבמנעל רך שרי לשכשוך במים ומה"ת להחיר כיצום ברך הא ליכא למאן דסובר הכי בגמ' אליבא דרבא, גם לא משמע נכ"י דבא להוציא דברי הטור מדי פשוטו דלא כל כיצום אסור כמשמעות לשון הטור אלא כמשפסף נדו זה על זה, רק אחי לפרש מהו דרך עיקר כיצום שהוא לאפוקי משכשוך, ולעולם כל כיצום ע"י שפשוף עם היד חשיב כיצום מה"ת אע"פ שאינו משפסף נדו זה על זה, ואין בין כיצום לכיסוכס כמשמע נמי בגמ' לפי הגירסא שלפנינו דאחר שאמר רבא כל כיצום דלית לי' כסוכס לא שמי' כיצום קאמר דמרב חייא נלמד דשכשוך אין כיצום לא, והיינו כיסוכס.

בה"ל ד"ה אלא לכנסו דהיינו שמשפסף כו' ונ"ע דמהרי"ף והרא"ש והרמב"ם משמע דכיצום בלא שפשוף ג"כ אסור כו', ויש ליישב כמש"נ לעיל סק"ב דהרי"ף והרא"ש והטור פסקו כאחרים דאין בין עור קשין לרכין ושכשוך מותר אלא כיצום אסור מה"ת, וזרמב"ם פכ"ב מה"ש נמי מצינן לפרש כן כמש"נ לעיל שם עפ"י האחרונים ו"ל, אלא שלפי מש"פ הרמב"ם צפ"ח ממעה"ק משמע שלגמרי פסק כרבנן הן לענין דס חטאת שגוררו ואין מכנסו הן לענין שבת דעור קשין לאו צר כיצום, לכן נל"פ דמה שלא חילק הרמב"ם צהל' שבת בין מנעל וסנדל רכין לקשין ה"ט דמדרבנן כו"ע מודו שאסור לכנס אף קשין, לכן כלל הרמב"ם בלשון אסור לכנסו אחרויהו אע"פ שבאמת צרכין הוי כיצום דבר תורה, ועפ"י כחצנו לעיל ליישב דברי הכלבו, אך לכל הראשונים ו"ל אין הפרש לדינא בין כיצום לכיסוכס, [עי' רש"י שבת

קמ"א א' כסוכס דמי למכנס] ועד"ו יל"פ מש"כ האו"ח סי' פ"ט ומותר לשכשך המנעל וכ"ש שמוחר לשפוך עליו מים עד שתכלה הלכלוך מעליו אלא לכנס אסור, ור"ל דקי"ל כאחרים דאין הפרש בין עור רך

ועיקר הא דדרש רבא יל"פ על מנעל קשה וכרבנן, וא"ל ר"פ דמרב חייא יש יותר הכרע דאסור לכנס דסחם איירי בקשין ואעפ"כ קאמר דשכשוך אין כיצום לא, ולא סבר ר"פ כדאמר הש"ס לעיל אי צרכין וכדברי הכל, ומה"ע הדר ב' רבא.

אך לפ"מ שפירש הבה"ל, לא נחפרש מדוע ר"פ באמת לא הביא עלה מתניתין דנותן עלי' מים עד שתכלה דמשמע דוקא נתינת מים שאינו נוגע כלל בידי הוי כיצום אע"פ שאינו כיסוכס אסור, עוד נ"ב מדוע נקטו הרא"ש והטור רק לדון כיצום מדרבנן, הא אכתי לא ידעינן הא מילתא דכיצום ע"י כיסוכס הוי כיצום מה"ת לכה"פ צעור רך.

עוד מש"כ הבה"ל לדעת רש"י והר"ן אינו מוכרח כמש"נ לעיל, דלעולם להלכה מודו דבקשין איכא איסור דא' אף בכיצום וכאחרים, אלא דמפרשי רש"י והר"ן למתניתין אליבא דס"ד דרבא דדרש מותר לכנס מנעל בשבת וכרבנן, אמנם מתוס' הרע"א זכאים שם משמע דלמסקנא סברי רש"י והרע"ב דבקשין ליכא כיצום כלל, כמו שכתבנו לעיל סק"ב.

לענין הלכה ליכא נפ"מ, דהא מסקנת הבה"ל נמי שאין להקל בכיצום ואפי' בקשין, אלא שמשמע דסובר דפרט לדעת השאלות ליכא למאן דסובר דכיצום עור רכין וקשין אסור מה"ת, [אמנם לפי הגה"ה סובר הבה"ל דצרכין אסור לכנס מה"ת] ולפ"מ שפירשנו לעיל מצינן לפרש לכל הראשונים דהכיצום צרכין אסור מה"ת כדין כסוכס ע"י שפשוף נשתי ידיו, ואף בקשין כן אחר דקי"ל כאחרים, אמנם לפי הרמב"ם שפסק כרבנן אכתי יש ליישב דמדרבנן יש לאסור בקשין אלא צרכין סובר נמי לאסור הכיצום מה"ת.

ראפשר דנפ"מ לענין כיצום דס חטאת, דלפי הבה"ל לכתחילה אין כיצום מה"ת צעור אלא ע"י כיסוכס כדרך המכנסין, אלא לפי האמור דכיצום חשיב נמי כיצום מה"ת ככל משפסף נשתי ידיו, א"כ לכתחילה יכול לכנס הדם מהעור הך והקשה ע"י כיצום אע"פ שאינו משפסף נדו זה על זה.

עוד צנה"ל ד"ה זה על זה. ומו"ד ו"ל דכיסוכס דחשיב כיצום מה"ת אינו דוקא נמשפסף נדו

זה על נדו זה אלא ה"ה בחופף היטב במים את מקום הלכלוך ומדיחו שיהא נקי, תדע שהרי לאחרים קשין נמי הוי כיבוס מה"ת ואיך לך בקשין כיסכום אלא כה"ג דחופף היטב במים ומדיחו, ולא נחפרש צה"ל להדיא מהו כיבוס, ומשמע דכל שאינו משפשף ומדיח היטב, לפי"ז מש"כ הנה"ל לעיל דכיבוס אסור אף בלא שפשוף ר"ל בלא שפשוף היטב, אבל ללא שפשוף כלל מותר דהוי כשכשוך בעלמא, נמנא דה"נ אם משפשף נדו זה על נדו זה בשפשוף קל אינו כיסכום מדא' אלא כיבוס דרבנן, ואם מכנס ומדיח היטב אף בידו אחת חשיב כיבוס מה"ת, והטעם דתיקון הכיבוס והכיסכום תליא בזהות הלכלוך שצלוה בצגד, דאם מכנסו בשפשוף קל סימן לדבר שאין הלכלוך צלוע היטב בצגד ולא חשיב תיקון גמור בליבון הצגד, אבל בדלריך כיסכום היטב ראי' לדבר שהלכלוך צלוע היטב והמכנסו חייב משום מלבן.

ולולי דמסתפינא ה' נראה בדעת הנה"ל קולא וחומרא, קולא דאף בלכלוך הצלוע היטב לא אמרינן דחשיב כיבוס מה"ת בכל גווני אלא"כ יכנס בדרך המכנסין, אם ע"י שמשפשף נדו זה על זה אם ע"י שחופף היטב מקום הלכלוך במים ומדיחו, אבל שמניח קצת מים על מקום הלכלוך ומשפשף בידו אחת או כל גווני אחריני שאינו בדרך המכנסין אפי' ישפשף היטב לא חשיב כיבוס מה"ת ויהא אסור רק מדרבנן, דכשם שבשאר מלאכות איכא אופנים דחשיב כלאח"י כן במלאכת הכיבוס, וכל שמכנס שלא בצורת המכנסים אינו בכלל מלאכה גמורה, ואיכא נמי חומרא דאף באופן שאין הלכלוך צלוע היטב בצגד שכדי לכבסו א"צ כיסכום מיהו כיון דנוהגין אינשי לכבס באופן שמשפשפין נדו זה על זה אע"פ שאין הלכלוך מכריח כן חייב דכיבוס בדרך המכנסין, מיהו פשוט דאם אין הלכלוך צלוע כלל בצגד אין הכסכום אלא כהדחת כלים בעלמא, אבל יל"ע בזה מהא דאמר רב כהנא שבת קמ"א א' ט"ט שע"ג בגדו מכסכסו מצפנים ואין מכסכסו מצחוך כו', ופירש"י שם דמלבן ממש לא הוי דאין נותן שם מים, משמע דרק בלא מים שנינו לחלק בין שפשוף בדרך מצחוך לשפשוף בשינוי מצפנים אבל עם מים לעולם חשיב כיבוס מה"ת, וה"נ כל ע"י מים וישפשף היטב יהא בכלל כיסכום שאסור מה"ת.

שפשוף לללוך מע"ג מפת ניילון, נראה שאינו ענין לכיבוס וכיסכום עור קשין ויש להחיר הכיבוס אף מדרבנן דומיא דכל הדחת כלים, תדע

שהרי בקשין איכא פלוגתא רבנן ואחרים אם מדא' חשיב בר כיבוס הוא כעור הרך או"ד אינו בר כיבוס, ע"כ דמיצלע צלוע אלא שהנידון אם לדמותו לגמרי לצגד ועור הרך או שצולע קצת ולא דמי לצגד ועור, לפיכך אע"פ שהרמב"ם פסק בפ"ח ממעה"ק כרבנן דאינו בר כיבוס וגורר הדם אכתי שייך לומר דמדרבנן כו"ע מודו שיש לאסור הכיבוס בשבת, אבל כה"ג דניילון שאינו צלוע כלל אין לחדש לאסור בזה הכיבוס ואפי' מדרבנן, וכן שמעתי ממו"ח שליט"א.

ד' שבת ק"מ א' בעא מיני' מהו לכסכסו כימניתא בשבתא לרכובי כימניתא קא מיכוין ושפיר דמי או"ד לאולודי חיורא קא מכיון ואסור א"ל לרכובי קא מכיון ושפיר דמי. וז"ל דנחוי אגן למאי קא מכיון, ונראה דה"פ דאפי' את"ל דעיקר מעשה הכסכום נעשה לרכובי אכתי מיציעא לי' כיון דהוי פ"ר דאף אולודי חיורא אפשר דאסור מדרבנן משום דמחוי כמלבן, וכל פ"ר אפי' במילתא דרבנן יש לאסור כאילו מתכוין להדיא אע"פ שאינו מתכוין, ופשיט לי' דחכמים לא אסרו כה"ג משום אולודי חיורא אחר דעושה סחמא משום רכובי, והיינו דבחר דנפק לא פירש רב אחא לרנב"י דרב ספרא התיר דוקא משום דמכיון לרכובי אלא שאמר לו דסתמא לכסכס שפיר דמי. — ונראה דבאמת אם מקפיד על ליצונה ודעתו להדיא לאולודי חיורא אסור לכסכס החלוק, שו"ר במ"צ סי' ש"צ סקכ"ד בשם העו"ש, וכ"נ מדברי הרמב"ם מו"ק י' ב' אף מדברי הלבו"ש סי' תקמ"א ס"ג לא משמע כן, עי' לקמן בדברי הנה"ל ד"ה אבל סודר אסור.

ובתתחדש בהך סוגיא התירא ואיסורא, התירא דכסכום לאורך ריכוך הצגד שאינו בכלל תיקון מנא שאסרו חכמים, ואיסורא דרבנן לאולודי חיורא משום דמחוי כמלבן אע"פ שאין כאן שום לכלוך וכחם.

לשון הגמ' או"ד לאולודי חיורא קא מכיון משמע קצת דענין אולודי חיורא לא נמחדש כאן בסוגיא דאסור, אלא שהדבר מפורש במקום אחר והנידון בסוגיא רק כה"ג דאחר הכניסה כיון דבעי נמי ריכוך, איזה צורך יש יותר לאדם רכובי או אולודי חיורא, וז"ע דהא בכל דוכתא דהוי כיבוס מדרבנן אינו כה"ג דמשפשף בגד נקי דהוי אולודי חיורא אלא שמסיר הלכלוך דומיא דטיט שעל בגדו ומנער טליתו מן הטל או אבק ועפר, וקצת ראי' מכאן לאולודי

ליבון נראה דאסור גס זשאינו בגד מלבוש, וז"ע לדינא.

ולכאור' משמע זרש"י דרק גבי פשתן שייכא איסורא דאולודי חיוורא מטעם שהליבון שלה מזהיל ע"י השפשוף אבל לא זכמר או שאר מינין, מיהו שמא כתב רש"י חלוק של פשתן לרבותא דאפי' זשל פשתן מסיק דמותר משום דלרכוכי קא מכיין אבל בסודר דמסיק לאיסור אפשר דפשתן וה"ה זכמר ומשי, גס י"ל דנקט רש"י פשתן לפי דהוי אורחא טפי דלאחר הכניסה נעשית קשה, וכן משמע דסודר הבה"ל סי' ש"ז סעי' ה' ד"ה אבל סודר אסור כו' דהזכיר גירסת רש"י לאסור סודר ולזכר הכי זד"ה דיין כסודר כתב לאפוקי משיטת שבלי הלקט דסודר אסור רק זשל פשתן, ומדלא הביא דכן משמע גס מרש"י דסודר אסור רק זשל פשתן אלמא דאינו הכרע שאס הזכיר רש"י גבי כיחנא פשתן דה"ל בסודר מיירי זשל פשתן, ע"ע זשעה"ל סקל"א.

ובגל' הר"ח משמע איפכא דמשום דכיחניתא של פשתן היא הנוחנת להחירא אבל סודר אסור משום דהוי מזכר גפן, ומשמע דגס של זמר ושאר מיני בגדים אפשר דאסור אלא שסודר מיירי של זמר גפן דאל"כ אינו מוזן מאי פריך לי' ותפשוט כיחניתא מסודר, אבל זשל זמר גפן ניחא דדומה לזל פשתן, ולכאור' כל דברי הר"ח אינו אלא לפרש הסוגיא דאיירי במכסכס סתמא שזריך נמי לרככו דאז אמרינן זשל פשתן מותר וזשל זמר גפן אסור דליבונא הוא זריך, אבל במכיון להדיא בחלוק של פשתן כדי לזחנאו גס הר"ח מודה שאסור, א"כ בעיקר הדבר מודה הר"ח דשייכא אולודי חיוורא גבי פשתן.

עוד משמע מסתימות הדברים דאולודי חיוורא אינו דוקא זבגד לכן אלא ה"ה זבזועין, והטעם דאין הליבון רק מחמת שמלכן יותר הבגד אלא דהשפשוף מועיל להסיר מה שניתוסף על הבגד מחמת מי הכניסה שהוא הגורם שנעשית קשה אחר הרחילה, ודוחק גדול להעמיד כזעין ושאר זבגי פשתן שכתב הרמ"א דוקא זדחיוורא, ושמא לפי המהרש"ל שהביאו הב"ח והפרישה סוסי' ש"ז משמע דרק זבגדי לכן שייך ליבון אבל זבזועים אפי' זבגדי פשתן לא שייך ליבון, שו"ר גס זבה"ל סי' ש"ז ס"א ד"ה י"א דמשמע דלא מחלקינן נמי זבזע הבגד שכתב ח"ל הלא שס לא מחלקינן כלל זבהגד כו' וזכל גזוני אסור כו' דלא גרע מכסוכסי סודרא דלקמן וזכל מיני זבגד אסור, וז"ע זזה ממש"כ זשו"ח חכס זבי נהוצא

חיוורא אינו ענין דוקא למרכך ומלכן הבגד לאחר כיצום אלא דהוי שס כללי לכיצום דרצנן, [שו"ר זכו"ז סק"ט, אבל זל"ע דאיך אפשר לומר דהוא גס זבגד נקי שלא נחכנס ולא נחקשה, ודברי הגר"א או שה"ג מיפרשא משום דאיכא לכלוך אס של טיט אס של זבג ועפר, לפיכך קרו לה נמי אולודי חיוורא] מיהו אעפ"כ לא יהא מכאן ראי' דאס למסקנא אסור לכסכס סודר זין זבזועים זין זבזוך דה"ל יהא אסור גבי הסרת לכלוך לשפשוף הן זבזוך הן זבזועים, דדמוכח מסוגיא דטיט שעל זבגדו, עי' מש"כ זזה עוד לקמן סק"ה וסק"ו.

ויש להסתפק, האס הנידון משום אולודי חיוורא אינו אלא מדרבנן משום דמחזי כמלכן או"ד אף מה"מ דומיא דניעור טלית מאבך ועפר, עוד יש להסתפק האס אולודי חיוורא שייכא רק זבגד לאחר הכניסה שמתקשה מחמת מי הכיצום וכיו"ז דמשמע לשון רש"י והטוש"ע או"ד לאו דוקא וה"ה כל זבגד שנתקמט אס נעשה קשה עי"כ וזריך לשפשוף כדי לרככו וגס זבהכח הליבון שלה יזהיל ע"י השפשוף חליא זבהן ספיקא דחלוק וסודר, עוד יל"ע האס אולודי חיוורא שייכא רק זכיחנא וסודר לכן או"ד אף זבזועין, עוד יל"ד האס הנידון דוקא זשל פשתן או"ד אף זשל זמר ומשי וכיו"ז, עוד יש להסתפק האס הנידון דוקא זבגד כמו חלוק וסודר או"ד אף זסדין וילון ומפה, ויש מקום לומר דהא דפשט רז ספרא דלרכוכי קא מכיין ה"מ זכיחנא או אפי' בסודר [לשיטת הרי"ף והראש"ד הרמב"ן והר"ן] משום שזיבזען על גופו אבל זמפה שעל השולחן וכיו"ז שאינם מלבוש לאדם ודאי דליבונא הוא זריך, א"ל אדרבה לאו אורחא שיקפיד אדם על ליבון אלא זבגד מלבוש אבל זמידי דלאו זר מלבוש אס מכסכסו היינו משום דמקפיד על הריכוך ולא על הליבון, ואולי יש לדקדק מהא דלא מיבעי לי' מהו לכסוכסי פשתן זשזחנא או סתם זבגד משמע קלח דהנידון רק גבי זבגי מלבוש כמו חלוק או סודר, שו"ר שהדין מרומו זדברי הבה"ל סי' ש"כ ס"ה ד"ה ושאר כלי פשתן, ואע"פ שלא הכריע כן זכונת זברי המ"א אבל עיקר הדין נוכל להכריע מדבריו ז"ל דיש הפרש זין זבגדים לשאר כלי פשתן, [ע"ע מש"כ לקמן ד"ה ולמדנו] אבל ז"ע דאס אינו זבגד מלבוש ודאי א"ל לרכוכי [כמ"ש הפמ"ג זא"א סקט"ו דרכוכי ענינו שלא לסרט זשזרון] ומדוע לא נימא דודאי זכונתו להזהיל הליבון, וז"ע. — מיהו זאופן שמכסכס להדיא לזורך

בפתח הגליון נשׂו"ע סוסי' ש"כ] דסתם סודרים
לנבים כדאמרין שבת ק"מ א' התם מחזי כי אולודי
חיורא.

ותבעי לי למר סודרא כו', יל"פ משום דמספק"ל
לרנצ"י אס הטעם דלא מיבעיא רב אחא גבי
סודר משום דפשוט לי דיותר חמור הוא מכתנא ויש
לאסור זה הכיסוס אחר שאינו משמש כנגד חמור
ואין זה נורץ ריכוך כ"כ ממילא מתכוין יותר לנחמא,
או"ד סודר נמי בכלל האיבעיא ונקט כיחנא ולא
דוקא כיחנא, א"נ אף לאידך גיסא דשמא סודר קיל
טפי מכתנא ואינו בכלל האיבעיא ופשיטא דשרי
הואיל ואינו מקפיד על ליצונה מה"ט גופה שאין
לוצשו כנגד, ובודאי שאין הכסוס אלא לנורץ הריכוך,
והנה הראשונים נחלקו להלכה מהו גבי סודר האם
פשט לי ר"ה להחירא או"ד לאיסורא משום דחמור
מכתנא, ונראה דאם פלוגמתן ז"ל לא תליא רק
בגירסת הגמ' שלפנינו יתכן לפרש דנחלקו בסברא,
דלרש"י והרמב"ם והרא"ש פשט לי ר"ה בסודר
לאיסורא משום דבאמת חמור יותר סודר שאין זה
נורץ ריכוך כמו כנגד שלוצש זו א"כ ודאי כונתו
לנחמא, והא דחו פריך לי ותפשוט לי למר מסודרא
משום דאכתי לא פריש רב אחא מהו טעמא דר"ה,
וכאילו פריך מאי שנא סודר מכתנא, ומשני התם
מחזי כי אולודי חיורא הכא לא מחזי כאולודי חיורא,
אבל להרי"ף והראב"ד והרמב"ן והר"ן פשט לי ר"ה
בסודר להחירא, ופריך לי רנצ"י א"כ מדוע אזל לבי
רב ספרא ולא פשיט מהך צעיא גם לגבי כיחנא,
ומשני התם מחזי כאולודי חיורא כו' וקאי על כיחנא
ולא על סודר, דאין הכרע אי חיצת התם קאי אסודר
או אכיחנא, דאפשר לפרש והתם על כיחנא כיון
דהנידון לפנינו עתה הוא סודר לפיכך קורא לה
לסודר הכא לא מחזי כו', [שו"ר שהמ"מ פכ"ב הי"ו
לא כתב כן, והרמב"ן באמת גרס הכא כו' הכא כו',
וכ"ה צצהגר"א סי' ש"כ ס"ה] ולדעה זו עולה
דלמסקנא תרוייהו מותר לכסכם מפני שאינו מתכוין
אלא לרככו.

אמנם ברא"ש מצואר דגרס להדיא בגמ' דר"ה פשט
לי לאיסורא, והרמב"ן וסיעתו דלא גרסי הכי
דייקו מהגמ' דאדרבה פשט לו להחירא, ומסיק המ"מ
דאפי' אי לא גרסי' להדיא דפשט לי לאיסורא ולא
גרסי' התם כו' אכתי יש לקיים דברי רש"י והרמב"ם
בסברא דסודר חמור יותר, וכן דעת הריטב"א, [אולם
צריטב"א מו"ק י' ז' לא משמע דנקט כן, עי' לקמן

בדברי הנה"ל ד"ה אבל סודר אסור] והכי קי"ל
להלכה.

מיהו לא נתפרש לקושטא דמילתא מדוע סודר יהא
חמור יותר מכתנא, ואפשר כמו שפירשנו לעיל
דבנגד כיון שנעשית קשה לאחר הכניסה דוחק לו
לנצשו על צשרו ללא ריכוך לפיכך שרי לכסכו דסתמא
אינו מתכוין אלא לרככו, אבל סודר קשה כיון שאין
לוצשו כנגד על צשרו אלא נושא בראשו אין הריכוך
נרך כל כך ואם מכסכם סתמא אינו משום הריכוך
אלא משום הליצון. — ויתכן דאפי' אם מתכוין בסודר
כדי לרככו אסור דסתמא דסודר אינו כן, וכ"מ מלשון
הרמב"ם פכ"ב הי"ו.

ומצאתי בפסקי הרי"ד כמו שציארנו, שכתב לחלק
דסודר כיון שאינו על צשרו אלא על ראשו
א"כ לריכוכו כי אם לליצונו ואסור, אבל כיחנא שהוא
על צשרו צריך לריכוכו, לפי"ו כתב שאסור לכסכם
הכובעים של פשתן שלליצון הוא צריך, וכ"מ בפסקי
הרי"א.

עוד משמע בדבריהם ז"ל דדוקא בפשתן אסור ולא
בצמר ושאר מינים, ואין לומר כמו שכתבנו לעיל
אליבא דרש"י שהרי הרי"ד מיירי להדיא גבי כובעין
שדינן כדין סודר וכתב דבשל פשתן אסור, אלמא
דליכא משום אולודי חיורא אלא בפשתן, אך אכתי ליכא
ראי' אם מקפיד אדם על ליצונו דוקא במידי דלוצש
זו או אפי' במפה שעל השולתן וכיו"ב.

והשיטה להר"ן והמאירי פירשו באופן אחר לחלק
בין סודר לכיתנא, דכיתנא אינו לוצש
מגולה כמו סודר, לפיכך בסודר מקפיד יותר על
ליצונו, [ועי' בסמוך מדברי המ"ב סקכ"ה שהביא הך
סברא להלכה עפ"י המ"ע] וקצת דוחק דא"כ אין
הנידון דוקא חלוק וסודר אלא בגד מגולה ובגד
מכוסה, מיהו גם לפירושם ז"ל נראה כדלעיל, דאם
יתכוין בכיתנא להדיא משום נורץ הליצון אסור אע"פ
שאין לוצשו מגולה, [וכן מוכח מדברי המ"ב בסקכ"ד
וסקכ"ה] ובסודר פשוט יותר דיהא אסור לכסכם
אע"פ שמכוין לרככו כמו שכתבנו לעיל.

טור סי' ש"ב חלוק לאחר הכניסה כו', הנה לא
הזכיר הטור מש"כ רש"י דהחלוק של פשתן
משמע דס"ל דהאיבעיא בבסכוס כיחנא בין בפשתן
בין בצמר ומשי, לפי"ו חלוק מותר בכל גווני ואילו
סודר אסור בכל גווני, אבל הכי' הביא משבלי הלקט
לחלק בין פשתן לשאר מינים אף בחלוק, נמצא
דהאיבעיא בכיתנא דוקא משום שאינו של פשתן

לפיכך פשט לי' רב ספרא דשרי ואילו בסודר פשט לי' ר"ה לאיסורא משום דהסודר מפשטן, לפי"ז אין ההפרש בין סודר לחלוק מחמת שזה סודר וזה חלוק אלא שזה מפשטן וזה אינו של פשטן, וכנראה פירש כן מחמת דפריך ומיבעי לי' סודרא, ולכא' ז"צ מאי קושיא אה"נ נקיט כיחנא וה"ה סודר דמהיכי תיחא לחלק ביניהן, אלא מכאן יליף שבלי הלפט דהא דפריך ומיבעי לי' סודרא היינו משום דשונה סודר צמהותו מתיחנא מפני שעשוי מפשטן ופשט לי' ר"ה לאיסורא, אלא שז"צ א"כ מאי פריך ותפשוט לי' למר מסודרא, ויש לדחוק דהכי קפריך מאי שנה סודרא מתיחנא.

מיהו אכתי נראה בדעת שבלי הלפט כמו שכתבנו לעיל לפי הר"ת, דאין כונת שבלי הלפט דרק בפשטן שייכא אולודי חיורא ולא צמח ומין אחר, דהא פשט רב ספרא התיירא דחלוק רק משום דלרכוכי קא מכין, הא אם מכין להדיא לצורך ליבון ודאי יש לאסור גם בחלוק כמש"נ לעיל, ע"כ דלעולם צעיקר הדבר שייכא אולודי חיורא גם בצגד שאינו של פשטן, אלא דסתמא דחלוק כשאינו של פשטן דמכין לרכוכי ולא לליבון, ואילו סתמא דסודר וחלוק ושאר צגדים שעשויין מפשטן מקפיד האדם על ליבון ואסור.

רהיטות דברי שנה"ל משמע דמתיבת והוא הדין לחלוק ומכנסים כו' אינו מדברי הרי"ד שהביא קודם לכן אלא דעת עצמו, א"כ דעת הרי"ד גופה נוכל לפרש שלא כדרך שבלי הלפט, ודוקא על כובעים דקים של פשטן סובר שאסור לכסכם צידים דומיא דסודר שעל ראשו אבל חלוק אפי' של פשטן מותר כדפשט לי' רב ספרא, וכך מפורש בפסקי הרי"ד שכתב לחלק בין חלוק פשטן שלובש על צוירו דלרכוכי קא מכין לסודר שלובש על ראשו דמכין לליבון, אך בס' תניא רבתי [דף כ"ד] העתיק הכל בשם הרי"ד, וז"ע. — בשבלי הלפט איתא וה"ה לחלוק כו' דריכוך זהו ליבון, וצ"י איתא דכיבוסן זהו ליבון, ויש לגרוס דכסכוסן זהו ליבון.

ובמסיק הב"י עפ"י שבלי הלפט דנכון להחמיר בכל צגד העשוי מפשטן דאסור לנחנחו כיון דדבר שאין צו לורך כ"כ, והנה סתם הב"י מהו דעת הטור בזה, ואפשר דאף בדעת הטור נוכל לדחוק דמסיק הב"י וחלוק מותר כשאינו של פשטן אבל סודר של פשטן אסור, וזהו הטעם שלא פירש הטור דמיירי בחלוק של פשטן כרש"י, וכן סתם מלצאר מה הפרש איכא בין כיחנא דשרי לסודר דאסור אם כהרי"ד אם

כהמאירי, לפי שאינו סובר כוותיהו וכל צגד של פשטן אסור בין חלוק בין סודר.

מיהו משמע צ"י, דנקט כשבלי הלפט רק לחומרא בזה דכל צגד העשוי מפשטן יהא אסור לכסכו כיון דהוי דבר שאין צו לורך כ"כ, אבל לקולא צמה שמחיר שבלי הלפט לכסכם סודר שאינו של פשטן לא נקטינן כוותי, א"כ עולה לן להלכה לפי הב"י דכסכום סודר אסור אף כשאינו של פשטן, ושל פשטן אסור בכל צגד ואף בחלוק, מעתה יש לדחוק כן גם בדברי הטור ע"ד שיטת הב"י להלכה, ודדוקא לא נקט של פשטן לא בחלוק ולא בסודר דכל הסעיף איירי כשאינו של פשטן, לפיכך חלוק מותר לשפשף שאינו אלא לצורך ריכוך וסודר אסור מפני שהוא לורך ליבון, אבל בשל פשטן לא איירי דלעולם אסור בין חלוק לסודר, אך לפי"ז רב הסתם על המפורש, ואפשר דאין כונת הב"י לדחוק לפרש גם כונת הטור ע"ד דמסיק דנכון להחמיר, ולעולם דעת הטור כפשוטו דחלוק לעולם מותר וסודר לעולם אסור, ולכא' נפ"מ בזה היאך לפרש דברי המחבר צע"י ה' אחר שהעתיק לשון הטור שלפנינו, האם ע"ד שכתב צ"י להחמיר כשבלי הלפט שאסור בשל פשטן אף בחלוק ומאידך להחמיר גם דבסודר אסור אף כשאינו של פשטן, או"ד נקט המחבר עיקר כלשון הטור וכמו שמחפרש כפשוטו, דחלוק מותר אף בשל פשטן וסודר אסור אף כשאינו של פשטן, ויתבאר אי"ה בסמוך.

אמנם סברה הדין להחמיר בשל פשטן גם בחלוק ולאסור בסודר אף כשאינו של פשטן צריך ביאור, דהנה לעיל כתבנו צ' פירושים בשיטת הסוברים מדוע סודר חמור יותר מחלוק, חדא כהרי"ד דסודר לובש על ראשו ולא על צוירו כתיחנא לפיכך א"צ לרכוכי אלא לליבון ואסור, ועוד כהשיטה להר"ן והמאירי דסודר לובשו בגלוי ופריך לליבון משא"כ חלוק כיון שאינו נראה מבחוץ א"צ לליבון אלא לרכוכי, ובשלמא לדעת שבלי הלפט גופה לחלק בין סודר של פשטן לחלוק שאינו של פשטן נמי ניחא טעם הדבר, דבשל פשטן אמרינן סתמא לליבון מחכוין ובשאינו של פשטן אמרינן לרכוכי קא מכין, אבל לפ"מ דמסיק הב"י להחמיר דסודר יהא אסור בכל גווני ואילו חלוק יהא הפרש אם בשל פשטן לאינו של פשטן ז"צ מהו טעמא דמילתא, ואפשר דחלוק נמי אינו צגד שאינו נראה כלל מבחוץ דמשמע לשון המלבושי יו"ט [ע"ש], והיינו משום שלובש צגד עליון על החלוק ואינו חוגר צגד העליון באצנט, ע"י במ"ב

סי' תקל"ד סק"ט לכן שיך לומר דבשל פשתן יש להחמיר בדעת שצלי הלקט.

שו"ע סי' ש"כ ס"ה חלוק לאחר כביסה כו', והוא העתק לשון הטור, ובאמת סתימות דברי המחבר שלא הוסיף מידי על לשון הטור הי' משמע שלא לפרשו ע"ד דמסיק צ"י עפ"י שצלי הלקט, דהא לא הזכיר פשתן בסודר כשצלי הלקט, משמע דבאמת הנידון בסוגיא גבי כימנא וסודר הן בשל פשתן הן בשל נמר או משי, וחלוק לעולם מותר וסודר לעולם אסור, אך שם מוכרעין אנו לפרש דברי המחבר שיעלה צוה עם מש"כ צ"י, ואז יש לדחוק כמו שכתבנו לעיל לדחוק דברי הטור שיחפרש כמסקנת הצ"י, והיינו דהטעם שלא הזכיר המחבר גבי חלוק של פשתן כמו רש"י דכל הסעיף כשאינו של פשתן ומש"ה חלוק מותר לכסכם ומ"מ בסודר אסור, וואמנם דלדעת שצלי הלקט גופה סודר אסור רק בשל פשתן, אך הצ"י לא נקט בדבריו ז"ל לקולא אלא לחומרא כמש"נ לעיל.

לפי"ז יש לפרש דזהו שכתב הרמ"א שכתב וכוזעים ושאר כלי פשתן דינן כסודר, ר"ל דכ"מ שכתב המחבר לחלק בין חלוק לסודר היינו כשאנו של פשתן אבל בשל פשתן כל כלי פשתן דינן כסודר ואף חלוק אסור, ובסודר הרי אין הפרש בין פשתן לנמר ומשי, וכ"כ מהא"ר בשם הנחלת צבי והלבוש והתוס' שכתבו דלפי הרמ"א כל"פ דמה שהחיר המחבר חלוק היינו שאנו מפשטן, [בלבוש] וכתב"ש מפורש כן, אבל בא"ר בשם הנחלת צבי לא כתב כן להדיא לדעת המחבר, ושם אינו צדעת המחבר אלא מצאך לדעה זו שהזכיר הרמ"א איזה חלוק החירו בגמ' מיהו יש מקום לפרש ברמ"א דלא צא לפרש דברי המחבר אלא לחלוק ולהוסיף חומרא על המחבר, דלא זו בלבד דסודר אסור בכל גווני דעת המחבר אף חלוק ומכנסים בשל פשתן יש לאסור דעת שצלי הלקט, ולעולם דעת המחבר גופה סודר הרמ"א דמחיר חלוק אף בשל פשתן.

לשון הרמ"א וכוזעים ושאר כלי פשתן דינן כסודר ז"ב, חדא דהו"ל לאחיי להדיא עיקר החידוש שכתב הצ"י בשם שצלי הלקט דהא דגם חלוק ומכנסים של פשתן דינן כסודר, דאילו מדברי הרמ"א שלפנינו לא משמע דחלוק פשתן נמי בכלל, אלא משמע דכוזעים ושאר כלי פשתן דינן כסודר הא בחלוק נותר דינא דמשמע דמחבר להחירא בכל גווני, [שו"ר צמ"ב סקכ"ה בשם המ"ט דבאמת בחלוק אפי' של פשתן

שרי, וכ"ה צהנגר"א, לפי"ז ניחא לשון הרמ"א, עי' בסמוך ד"ה לענין הלכה עוד יל"ע דלכא' כוזעים אף בשאינן של פשתן יש לאסור דהא היינו סודר, כמבואר בפסקי הרי"ד שהוא מקור הדין דכוזעים, דמחמת שכתב לחלק בין חלוק לסודר דכסוכס הסודר אסור מפני שאין לזכור על צדו כמו חלוק אלא על ראשו ולליבונו הוא נריך לכן מסיק נמי לאסור לכסכם הכוזעים, אלמא דכוזעים כסודר, ואמנם דעת הרי"ד גופה לאסור רק בשל פשתן, אבל אחר דקי"ל דמסיק הצ"י לחומרא גבי חלוק עפ"י שצלי הלקט ולחומרא גבי סודר דעת שאר הראשונים, נמצא דכשם שסודר אסור אף כשאנו של פשתן כך גם ככוזעים.

ובלשון אחר יש לצאר, דבשלמא לשיטת שצלי הלקט גופה דסודר אסור רק בשל פשתן א"כ ה"נ גבי כוזעין יש לאסור רק בשל פשתן כלשון הרי"ד, אבל אחר דהצ"י לא נקט כוונתי לקולא דהא דסודר שאנו של פשתן מותר אלא רק לחומרא דהא דאסור חלוק של פשתן, א"כ הי' נריך הרמ"א להדיא הך חומרא דהאי לישנא דחלוק של פשתן ושאר כלי פשתן אסור לכסכם כמו בסודר וכוזעים.

ושמא נקטינן כוונתי דהרי"ד דכוזעין דקין אסור אבל לא מטעמי, והיינו דאין ההפרש בין סודר לחלוק משום שסודר על ראשו וחלוק על צדו, אלא דסודר הוא בגד מגולה וחלוק אינו נראה מצחו, לפי"ז שם כוזעין דקין נמי אינו נראה מצחו דעל ראשו מתעטף עוד בסודר ושוב דומה כוזעין לחלוק ולא לסודר, לכן דוקא כוזעין של פשתן מיירי הרמ"א לאסור דומיא דחלוק ומכנסים של פשתן, וזה מחייב צקנת מה שלא הציא הרמ"א חלוק ומכנסים, מעתה יתכן דמה"ט חלה שצלי הלקט דבריו ז"ל גבי חלוק ומכנסים על דברי הרי"ד גבי כוזעין כו', דלכא' ז"ב דהא הרי"ד כתב רק דינא דכוזעין דקין של פשתן כו' ולהדיא החיר קודם לכן גם חלוק של פשתן, ע"כ דחלוק כוזעין מחלוק, ואיך קאי עלה שצלי הלקט וכתב דה"ה לחלוק ומכנסים וכל צגדי פשתן דאסורין דמשמע דכוזעין יש ללמוד כן, ולהאמור מיושב דלא קאי שצלי הלקט עם טעם החורי"ד לחלק בין סודר לחלוק דסודר על ראשו וחלוק על צדו אלא מטעם שסודר בגד גלוי וחלוק בגד מכוסה, וסודר שצלי הלקט דכוזעין דקין נמי חשיב בגד מכוסה ע"י הסודר ואם בשל פשתן אסור ה"נ דחלוק ומכנסים של פשתן יש לאסור, אך פירוש זה נראה דוחק גדול, וגם ברמ"א דוחק גדול לפרש

כן אחר דלא הביא כלל הא דחלוק ומכנסים רק דינא דכובעין שאף הרי"ד סובר לאסור אע"פ שחלוק של פשתן מחיר הרי"ד להדיא.

ואפשר דנקט הרמ"א כלשון הב"י משבלי הלקט בשם הרי"ד דכובעים דקיס של פשתן אסור לכסכם כמו סודר, אבל לעולם לדין לפ"מ שהחמיר הרמ"א כמו דמסיק הב"י דאליין לחומרא כז' הדעות [כשבלי הלקט גבי חלוק של פשתן וכדעת הראשונים לאסור סודר אף שאינו של פשתן] אה"נ דין כובעים דדין הסודר דאסור לכסכם אף שאינם של פשתן, אבל במ"ז מפורש דוקא כובעין של פשתן.

וצ"ע מה הפרש יש בין כובעין דאסור רק בשל פשתן לסודר דאסור בכל גווני, ויחזק לפי ששיטת הב"י והרמ"א לנקוט כדעת השבלי הלקט רק לחומרא לענין דחלוק ומכנסים של פשתן אסור אבל לא להקל כוונתו גבי סודר שאינו של פשתן, דבזה נקטינן כשאר הראשונים דסודר אסור אף כשאינו של פשתן, א"כ ה"מ סודר אבל דין בגד אחריני אין לנו מפורש לאיסור אלא בשבלי הלקט בשם הרי"ד אם כובעין של פשתן אם אפי' בחלוק ושאר בגדי פשתן, לפיכך להלכה אין לאסור כובעין אלא בשל פשתן, נמצא להלכה דרק סודר אסור אף שאינו של פשתן, והטעם יש לפרש דבסודר קפיד איניש ללבוש אפי' שאינו של פשתן משא"כ כובעין מחמירין אנו דוקא בשל פשתן מפני שהם קשים אחר רחילתן וכן בשאר בגדי פשתן.

מ"א סק"ח ושאר כלי פשתן כו' ומנהג העולם לכסכמן בידיים, הרי שסובר להחיר, וצ"ע דהא בשבלי הלקט כתב בשם הרמ"ד ואלו הכובעין דקין של פשתן אסור לכסכם כו' ומנהג העולם לכסכם אותן בידי מעט ואסור לעשות כן משום שלליצונו הוא נרץ, ונראה דהמ"א לא קאי בהכרח גם על כובעין דקין של פשתן דבזה שורת הדין לדמותו לסודר אע"פ שחלוק של פשתן מותר כמבואר להדיא ברי"ד, אבל חולק המ"א על שאר כלי פשתן שכתב הרמ"א לאסור דדין סודר, והיינו דסובר המ"א לפרש דברי הרמ"א על כגון חלוק ומכנסים של פשתן דאסור כדעת הב"י להחמיר עפ"י שבלי הלקט, ע"ז קאי המ"א דאדרבה מנהג העולם לכסכמן בידיים, נמצא לפי המ"א דחלוק מותר לכסכם אפי' בשל פשתן וסודר אסור אף כשאינו של פשתן, וכל שאר כלי פשתן דינן כחלוק דאינם מלבוש כעין סודר וכובעין, ואפשר דכך מפרש המ"א לדעת המחבר מדלא העתיק בשו"ע להחיר חלוק דוקא

שאינו של פשתן, וסובר המ"א דלהלכה יש לנקוט דחלוק מותר אף בשל פשתן ודבאמת נהגו העולם שלא כהרמ"א, ויש לנרץ לזה שיטת רש"י והרי"ד והמאירי דמפרשי להדיא דחלוק דשרי בגמ' היינו של פשתן, ברם צ"ע דהא תיבות שאר כלי פשתן שכתב הרמ"א היינו העתק מדברי שבלי הלקט ואיזו ז"ל כתבם אחר דין חלוק ומכנסים של פשתן אלמא דשאר כלי פשתן לא קאי על חלוק ומכנסים, ויש ליישב דסובר המ"א אחר שלא הביא הרמ"א דין חלוק ומכנסים הרי דמש"כ שאר כלי פשתן קאי גם על חלוק ומכנסים, וכן נראה דעת הלבוש והא"ר בשם הנ"ץ והחוש"ש. — לפ"מ שביארנו דברי המ"א מיושב מה שהעיר הא"ר, דהא לא הביא שבלי הלקט לאסור מה שנהגו העולם לכסכם בידיים אלא דדין כובעין, וזוהי יחזק דמודה המ"א לאסור, אבל דדין חלוק ומכנסים לא הביא שבלי הלקט כלל מנהג העולם.

עוד יש מקום לבאר שיטת המ"א, דחולק לגמרי על דברי שבלי הלקט אף במש"כ בשם הרי"ד לאסור כובעין של פשתן, ולעולם כדמשמע רהיטות דברי המחבר דאין לנו אלא ז' דינים הא' דחלוק מותר אף בשל פשתן והב' דסודר אסור אף שאינו של פשתן, וכובעין וחלוק ושאר כלי פשתן מותר וגם מנהג העולם כן, שו"ר שכ"ה בגר"ו וכן מנכד הבה"ל בד"ה ושאר כלי פשתן.

ועי' בח"א כלל כ"ז י' דמשמע שהעתיק דברי המ"א, דנהגו העולם בשאר בגדי פשתן לכסכמן בידיים כמו גבי חלוק של פשתן, אך לא הביא הא דסודר אסור, ודוחק גדול לפרש דברי המ"א ע"ד שהעלה הבה"ל בדברי המ"א לחלק בין בגדים לשאר כלי פשתן [עי' בסמוך ד"ה ולמדנו] דהא המ"א כתב ומנהג העולם בשאר בגדי פשתן ולא בשאר כלי פשתן, וצ"ע.

לענין הלכה, ה"י נראה דלא קי"ל כמ"א להחיר לכסכם חלוק ושאר בגדי פשתן אלא כהרמ"א דנקט להחמיר כשבלי הלקט בכל בגד של פשתן ואף בחלוק, ולענין סודר פשוט טפי דקי"ל לאסור אף שאינו של פשתן דאף המ"א מודה דלא נקטינן בזה כשבלי הלקט לקולא, נמצא דאין כסכום החלוק מותר אלא כשאינו של פשתן, ובפרט דכ"ה גם שיטת הב"י להדיא אע"פ דבשו"ע סתם הדברים, לא שבקינן המפורש מחמת הסמוס.

אך המ"ז בסקכ"ה כתב דבחלוק מותר אפי' בשל פשתן דכל סתמא דמשפשו לנורח ריכוך עבד

כיון שהוא מלבוש חתמן ואינו נראה מבחוץ, עי' ^{דברי חיים} בשעה"צ סקל"א, ונראה דהא דשציק המ"צ לשיטת ^{הוציא חתמין} הב"י אינו מחמת סתימות הדברים בשו"ע דמשמע להתיר חלוק גם בשל פשתן, דודאי נוכל לדחוק ולפרש דדוקא לא נקט המחבר חלוק של פשתן כרש"י אלא נקט חלוק סתם לאורוי דרק חלוק שאינו של פשתן שרי ואעפ"כ סודר אסור, אלא דקשיא למ"צ שלא הוסיף הרמ"א להדיא עיקר הדבר שנחמדם צ"י עפ"י שבלי הלקט דחלוק של פשתן אסור, לכן מסיק המ"צ כמו שפירש המ"ט לרמ"א דדוקט כובעין ושאר כלי פשתן שהם מלבושים עליונים אסור כמו סודר אבל חלוק כיון שאינו נראה מבחוץ אפי' בשל פשתן מותר דלא קפיד על ליבונ, אלא דצ"צ לקושטא דמילתא מה הפרש בין כובעין ושאר מלבושים עליונים דאסור רק בשל פשתן לסודר דאסור בכל גווני אף לדעת הרמ"א כמבואר בבה"ל ד"ה דין כסודר, ואפשר כמש"נ לעיל בסמוך [ד"ה וי"ע] אלא דסבירא לן השתא דע"מ שזכר בגמ' להחירא או לאיסורא מיירי בכל גווני, לפיכך חלוק מותר אף בשל פשתן וסודר דקפיד על ליבונ אסור אף שאינו של פשתן, והוסיף עוד הרמ"א להחמיר כדעת שבלי הלקט בענין כובעין ושאר כלי פשתן לפי שהם קשים לאחר רחיצתן.

עוד הביא המ"צ בשעה"צ מהגר"א דג"כ פירש אליבא דהרמ"א דדוקא לא נקט חלוק כדעת השבלי הלקט, דחלוק של פשתן באמת מותר לכסכו, אלא דכובעין של פשתן ושאר בגדי פשתן מקפיד אדם על ליבונ לפיכך אסור כמו בסודר.

ויש לזרף להכרעת המ"צ גם אה פסקי הרי"ד והמאירי שכתבו כרש"י דחלוק של פשתן מותר, ולפי מש"נ לעיל אף שיטת המ"א כן, ובבה"ל נמי מבואר דשומעין למנהג שכתב המ"א גבי חלוק של פשתן אבל לא גבי שאר בגדי פשתן.

דינים העולים לפי המ"צ, חלוק לאחר הכניסה וכל כיו"צ שיהא בגד שאינו נראה מבחוץ אפי' של פשתן מותר לשפשפו בידיים דסתמא לרכבו קעביד כיון דאינו מקפיד על ליבונ, אבל במתכוין לנחנחו אסור אף שאין החלוק של פשתן, סודר בין בשל פשתן בין שאינו של פשתן אסור לשפשפו דסתמא מקפיד על ליבונ וזיהרו, כובעין של פשתן ושאר בגדי פשתן שהם מלבושים עליונים אסור דסתמא מקפיד על ליבונ אחר שהם קשים לאחר רחיצתן.

ונראה דסודר אסור לשפשפו גם במתכוין להדיא לרכוכי, ואף שאינו של פשתן, וכן נראה גבי כובעין של פשתן ושאר בגדי פשתן, וכ"מ לשון הרמב"ם פכ"צ הי"ז דבסודר לעולם אסור מפני שהוא מלבוש ואין הדבר תלוי בכוננו, ובחלוק מותר דוקא מפני שאין כוננו אלא לרככו, הא במתכוין ללבוש אסור.

ולמדנו דלאיסורא דאולודי חיורא אינו דוקא גבי פשתן אלא שייכא נמי בצמר ומשי רק שאינו אלא בסודר, עוד משמע בבה"ל דאפי' אם מחמירין אנו בשל פשתן ה"מ בצגדים אבל בשאר כלי פשתן שאינם בגדים מותר לשפשפם, ונפשט בזה הספק שכתבנו לעיל גבי וילון מפה או סדין דמותר לשפשפם אחר הכניסה, ואמנם דלא הכריע הבה"ל כן בדעת המ"א [תדע, דתיבת כלי פשתן אינו מדברי שבלי הלקט והב"י רק הרמ"א העתיק כן, ומסתמא אף כוננו ז"ל לשאר בגדי פשתן] אבל משמע דבסבירא בעלמא מסכים הבה"ל לחלק בין בגדים לשאר כלי פשתן, מיהו יידדנו לעיל דרק סתמא שרי אבל במתכוין להדיא לנחנחו אסור, ולא משמע כן מרהיטות דברי הבה"ל, וי"ע דבסבירא אפי' כשאנו מתכוין להדיא לצורך ליבונ יש לאסור דהא טעמא דלרכוכי לא שייכא אחר שאינו בגד ללבוש.

בה"ל ד"ה אבל סודר אסור, ונראה סייעתא לגירסא ^{הוציא חתמין} מהא דמו"ק י' ב' כו', וכ"ה ביד איתן [הובא בס' הליקוטות על הרמב"ם פכ"צ הי"ז] ויש ליישב שיטת הרי"ף והרמב"ן הראש"ד והר"ן כמ"ס המ"צ בסקכ"ד בשם העו"ש דאם מתכוין בחלוק לנחנחו אסור, ואין לדחות דהמ"צ קאי לשיטת רש"י וסיעתו שאוסרין סודר לכן בחלוק נמי אם מתכוין לנחנחו אסור אבל לעולם לשיטת הרמב"ן ודעימי' דסודר נמי מותר כדן חלוק שמא גם במתכוין לנחנחו יהא מותר, וכן מפורש בבה"ל סי' ש"צ ס"ז ד"ה דהוי טוחן, ואילו מדברי בהגר"א בס"ז דמשמע שםפרש לשון המחבר דדוקא משום שמתכוין לנחנחו אין להביא ראיה דבכה"ג סבירי שאר הראשונים דמותר כוננו ז"ל רק לאפוקי ממשפסף טיט שעל בגדו, לפי"ז מיושב דעלה קאי רבא צמו"ק דשרי לכסכוסי קרמי אע"פ שמתכוין להדיא לצורך ליבונ, וכן נראה בריטב"א שם דפירש לשפסף היריעות היטב ואפי' לאולודי חיורא דאילו לרכוכי אפי' בשבת שרי, אך נל"ע דהריטב"א בשבת לא קאי בשיטת הרמב"ן וסיעתו אלא מסיק דבסבירא משמע יותר כרש"י ז"ל

לפי שצדק מוקפיד אדם על ליצונו, לפי"ו הי' קאי לריטב"א לפרש צמו"ק אף לרכוכי דקודר או לכה"פ צתמא, דצבת לא מהני וצחיה"מ מהני.

ובראה דהנה"ל מילן לישב כן דקצירא לי' דפשוטו צריך לפרש דע"מ שאמרו בגמ' גבי שבת דאסור לכסוכי אמר רבא דצחיה"מ מותר, א"כ יש לפרש נמי התירא דכסוכי קרמי צתמא ולא צמכין להדיא ללבונו, וסובר הנה"ל דצתמא לשיטת הראשונים דר"ה פשוט לאסור לכה"פ כסוכה הקודר צבת או ניחא נמי מימרא דרבא דצחיה"מ מותר אבל לשיטת הראשונים ו"ל דבין קודר בין חלוק מותר איכא קאי רבא דצחיה"מ מותר.

שו"ר צמ"צ סי' תקמ"א סק"ו דהדיא לפרש ההיתר גבי חוה"מ על בגדי פשתן ואפי' בחלוק אם צמכין ללבונו, וז"ל שם לריטב"א.

ואכתתי יש לישב לפי"ד הגר"א דצתל פשתן דעת שכלי הלקט דאסור לכסוכי בין חלוק בין קודר, וכ"נ דנקט הגר"א דעת הראשונים דהרמב"ן וסיעתם, א"כ נוכל לפרש דצתל פשתן קאי רבא וקאמר דצחיה"מ בגדים של פשתן מותר, אבל בשל חלוק אפי' של פשתן לא צריכא למימר, וכן לשון הטוש"ע שם מותר למעך בגדי פשתן כו'.

א"כ יש לישב עפ"י מש"כ שם בהג"א צתל האו"ו דרבא קאי על בגדים חשובים, או כדברי הגמ"י דקאי על יריעות ללבונו לפי שגראין יותר דקין וחשובין, ושמא ע"כ לא פליגי הראשונים אלא על קודר האם פשוט ר"ה לאסור או להיתר, לפיכך עולה נפקותא לענין כובעין וכל כיו"צ אבל בבגדים חשובים שדרך האדם להקפיד על ליצונו אפשר דלכו"ע אסור צבת לכסכם אחר הרחיבה, והא חידש רבא דצחיה"מ מותר, אלא שצמכין צבת לא נתפרש ד"ו צראשונים, שו"ר שכבר כתב כן החו"צ צמו"ק, אך מה שהדיא שכ"ה צריטב"א ז"צ דלכא"ו הריטב"א מפרש דצמו"ק איירי צמכין לאולודי חיוורא דכוותה צבת אסור בכל סוג בגד, אבל לא לרכוכי דמותר אף צבת.

עוד אפשר דצתמא לא סביר הנך ראשונים ו"ל לפרש מימרא דרבא שם כמו שפירשו הרמב"ם והטוש"ע אלא כפירוש ר"י צמו" שם דרבא שרי להחליק הבגדים בכלי זכוכית אחר הכיצום, א"כ אף כפי"ב שצתו' דמשמע דפירשו כסוכי קרמי ע"ד שאמר רב כהנא שבת קמ"א א' גבי טיט שע"ג בגדו דאסור לשפשפו מצחוק וצחיה"מ אפי' שפשוף מצחוק מותר, עוד יתכן לפרש כדברי רש"י צמ"צ סי' ב'

צמימרא דרב יהודה דשרא לכסוכי קרמי צמי קובין, [כע"ז הדיא הצ"י שם סי' תקמ"א צפי"ג] וצבת ^{אסור לחסוכי} ודאי אסור צמים לכו"ע.

להאמור גם אין הכרח לדברי הנה"ל צמכין ד"ה ושאר כלי פשתן להדיא ראי' מהסוגיא צמו"ק שלא כהמ"א, צמכין להדיא ע"מ לאולודי חיוורא לא מיירי הסוגיא צבת, וצתה"ג בכל בגדי פשתן אפשר דמודה המ"א לאסור צבת וכן כובעין וכן בחלוק, וצחיה"מ חידש רבא דשרי, חדע דהמ"א נמי כתב להדיא דשרא בגדי פשתן נהגו העולם צבת לכסכסן צידים ומ"מ מפרש בכלל ק"י ד' דחידש רבא דמותר למעך בגדי פשתן צידים כדי ללבונו ולרכוכי, והיינו דלצורך ליצון ודאי אסור צבת לכו"ע.

א"כ לפי המ"א יל"פ מימרא דרבא על קודר, וכ"ה צביאור המהרש"ל על הסמ"ג סוף הל' חוה"מ, חדע דהא כתב המ"א שם צמכין מותר למעך לצורך המועד ע"י סי' ש"צ ס"ה, ור"ל דנתבאר צמ"צ דקודר אסור לכסכם צבת, א"כ צחיה"מ שהתיר רבא היינו רק לצורך המועד, ע"י צלצו"ש, וצריך לומר דמיירי צתמא לכן דוקא צקודר צעי לאשמועינן דצחיה"מ מותר אחר דצבת אסור, אבל צמכין להדיא לצורך ליצון גם צחלוק איכא רבותא דצחיה"מ מותר, וקצת משמע צלצו"ש דחלוק מותר צבת אף צמכין ללבונו.

בה"ל ד"ה דינן כקודר. הנה צפשוטו ודאי נראה משכלי הלקט דגבי קודר שאינו של פשתן אזיל לקולא, וכ"ה צבהגר"א, לפי"ו נמצא דמפרש בגמ' דחלוק מותר משום שאינו של פשתן וקודר אסור דשל פשתן הוא, אך יתכן דאין הדבר מוכרע, ולעולם סובר שכלי הלקט דרק גבי חלוק איכא הפרש בין פשתן לאינו של פשתן אבל קודר אסור בכל גווני, לפי"ו מפרש בגמ' דבין חלוק בין קודר איירי כשאניס של פשתן וצזה מפלגי בין חלוק לקודר, צזה מתיישב מה שלא סיים הצ"י אחר דברי שכלי הלקט דהא דנקטינן כוותי' היינו לחומרא דבין חלוק של פשתן אבל בענין קודר שאינו של פשתן לא קי"ל כוותי' לקולא אלא כשאר הראשונים לחומרא, דצתמא ליכא צד קולא צצכלי הלקט, וחש"כ הצ"י דכל בגד פשתן צכלל קודר, ור"ל צכלל קודר ואפי' שאינו של פשתן, כמו שאנו מפרשים צדברי הרמ"א שכתב דינן כקודר.

[ה] בה"ל סי' ש"צ ס"א ד"ה י"א כו', ויש לבאר שיטת שלטי הגבורים דאחר שמאלנו

איסורא דאולודי חירא גבי כסכום סודר לאחר הכניסה יש ללמוד דכל אולודי חירא אסור, דמ"ל מנהיל ליבנו ע"י שפשוף מ"ל מנהיל ע"י ניעור הלכלוך, ואילו ה"י הנידון גבי כסכום הסודר להסיר הימנו הכתמים וזה קאסר משום אולודי חירא ודאי יש מקום לחלק בין שפשוף הסודר לניעור הטלית, אבל אחר דכסכום הסודר אין אנו דנין על הליבון מנ"ל הלכלוך שבו אלא משום דהשפשוף מנהיל הליבון אחר שהצגדים נעשים קשים לאחר הכניסה, א"כ בכל גוונא שע"י מעשיו גורם לאולודי חירא יש לאסור, והא דלא מחלקינן גבי כסכום הסודר דוקא צאוכמי וחדמי ונדקפיד כמו ששינו גבי מנער טליתו ה"ט דשאני לאחר הכניסה שהם קשים וחשך תארו בכל צגד בין ישן בין סומקי וחירי ואין לך אדם שאינו מקפיד על ליבונם וזוהרם.

והבה"ל כדי ליישב שיטת הרא"ש והטור כתב דשאני כסכום שעושה פעולת נחלות בגוף הצגד כדי לרככו וללבו משא"כ במנער טליתו מן האצק אינו עושה שום פעולת נחלות בצגד אלא מסיר האצק והעפר ע"י ניעור בעלמא, ודומה הדבר למנפת העפר והאצק צרוח פיו, וקצת קשה דאטו אזלינן בחר פעולת האדם אין מבכס הצגד, הא תליא במהות הלכלוך האם צריך כסכום כדי להסירה מן הצגד או דסגי בניעור, ולכלוך דסגי לה בניעור גם אם יכסכם וישפשוף יהא הדין שוה, ועוד דאם באנו לחלק בין כסכום סודר לניעור הצגד אין הדבר מוכרע כלל דההפך ציניהם הוא בפעולת האדם אם מנער בעלמא או שמשפשוף בידיים אלא דהנידון גבי אולודי חירא חמור מפני שמוליד לבטונית על הצגד משא"כ ניעור צגד מאצק ועפר אינו בר כיבוס כלל דומיא דכל מסיר נוזות מע"ג הצגד, ומנער טל ענין אחר הוא כעין סחיטה וכיבוס צמים, ובסמוך יתבאר יותר.

אבל יל"ע לפי דברי שלטי הגבורים, דאם רש"י והרמב"ם שפירשו מנער מן העפר אזלי לשיטתן דכסכום הסודר אסור, א"כ ליהוי תרווייהו או אסורין מדרבנן כדמשמע גבי סודר או אסורין מדאורייתא כדמשמע גבי מנער טליתו, אבל רהיטות הסוגיא משמע דאולודי חירא שאמרו גבי סודר אסור רק משום דמחוי כמלבן ואילו במנער אמר ר"ה דחייב, ואפשר דמודה שה"ג שאין כסכום הסודר אסור מדאורייתא אלא דניחא לי' טפי אליבא דרש"י, דאם אולודי חירא אסור עכ"פ מדרבנן שפיר אפשר שיהא מנער טליתו מן העפר אף אסור מה"ת כה"ג דחדמי אוכמי

וקפיד, אבל להרא"ש והטור דמנער מן העפר שרי לגמרי קשיא לי' מאי שנא מאולודי חירא גבי סודר דאסור עכ"פ מדרבנן.

עוד נתבאר צה"ל, דכה"ג דמשפשוף את הצגד להסיר ממנו הכתמים כדי ליפותו כו"ע מודו שיש צוה איסור בכל מיני צגדים דלא גרע מכסכום סודר כדי ללבו, ורמז הצה"ל לדבריו ז"ל צסעי' ו' שחלק על הס"ו, וצוה קאי הצה"ל לשיטתו דסברת הרא"ש והטור להתיר ניעור העפר מן הצגד היינו משום שאינו עושה פעולת נחלות, אבל בעושה פעולת נחלות כו"ע מודו דאסור, נמצא לפי"ז דהצה"ל ג"כ סובר כשה"ג דענין אולודי חירא אינו דין מיוחד ששינו גבי כסכומי סודרא אלא שסובר דאין לדמות אולודי חירא ע"י ניעור לאולודי חירא ע"י כסכום בידיים, אבל ככסכום ונחלות בידיים אין הפרש בין להסיר הכתמים והלכלוך לבין לנחל סודר שנעשה קשה אחר הכניסה, תרווייהו בכלל אולודי חירא, וקשה דאטו צישב לו זרע פשתן או תצטיל שכתב צה"ג דמותר לקלפו היינו דוקא לקלפו ולא להוציאו ע"י שפשוף וכסכות, וכן גבי ניעור טלית מאצק ועפר שהחירו החו' והרא"ש וסיעתם היינו דוקא ע"י ניעור ולא ע"י כסכות בידיים הא לכאור' צריך לדון לפי מהות הלכלוך והכתם, דאם חיצוני הוא כלפי הצגד מותר בכל גווני להסירו ואם נספג ונבלע הלכלוך בצגד שצריך כסכום כדי להסירו אסור.

עוד נראה, דאולודי חירא לא נאמר בגמ' אלא גבי כסכום צגד לאחר הכניסה לפי שאין ענינו הסרת לכלוך אלא שמנהיל ליבון הצגד ע"י השפשוף וזהו שאמרו דמוליד חירא, כעין דמני לעיל כ"ו ב' האונין של פשתן משיתלבו, וכן בשו"ע סי' ש"א סמ"ו במגב צגדים סמוך לאש דיש צוה משום ליבון, וכיו"צ עוד אופנים שכתב הצה"ל צסי' ש"צ ס"ט ד"ה מותר, וע"ע ק"מ ב' צהא דאר"ת צר צי רב, אלא שצאלו הליבון מה"ת ואחר הכניסה אינו אלא מדרבנן לפי שחזר להנהיל ליבונה שהיתה מכבר שנפסד ע"י הכניסה, לפי"ז גם אם צרור שאסור לשפשוף צגדים להסיר מהם הכתמים כדי ליפותן כדמוכח קמ"א א' מטיט שע"ג צגדו אכתי אינו ענין לאיסור אולודי חירא ששינו גבי כסכום סודר, ושפיר חידש רב כהנא גבי טיט שלא אסרו חכמים אלא"כ משפשוף מצחון כדרכו משום דמחוי כמלבן ואע"פ שאינו ע"י מים אבל אם משפשוף צשינו כגון מצפנים או שגוררו צליפורן ואפי' מצחון מותר, לפי"ז מיושב

גם ה"ט דודאי מודה שאסור לשפסף צגדים להסיר ממנו הכתמים אבל מה שהסיר רב כהנא לשפסף מצפנים או לגרור צניפורן אף מבחוץ היינו אפי' שלא נשאר רושם לכלוך כלל דאינו ענין לאיסור אולודי חיורא ששינו גבי סודר דצאמת אסרו הכסוכים בכל גווני הן מצפנים הן מבחוץ, ע"ע מש"כ לעיל ריש סק"ד.

וקצת רא' לזה מהא דרצא מו"ק י' ב' שרי לכסוכי קירמי מ"ט מעשה הדיוט הוא, ומהרמב"ם פ"ח מה' יו"ט משמע דפירש כעין שאסרו כסוכים הסודר בשבת והיינו לרכך וללצן וכן מפורש בטוש"ע סי' תקמ"א ס"ג, [הוצא צה"ל סעי' ה', וכתבנו בזה באורך לעיל סק"ד] ולכא' מצינו לפרש נמי כסוכים טיט שע"ג צגדו וכל לכלוך אחר ומדוע פירשו דוקא מענין ריכוך צגד שלאחר הכביסה, אלא משמע דאולודי חיורא הו' מחודש יותר להסיר צה"מ מכל כיצום אחר שאסרו בשבת מדרבנן, אך מפירוש החו' שם לא משמע כן, וכ"ה בהג' מ"י שם צסם סה"מ, ול"ע מדוע צאמת מייחו ההיא דרב כהנא קמ"א א' ולא מה ששינו ק"מ א' צענין כסוכים הסודר, ואפשר דאה"נ אלא דלא סברי החו' כשיטת רש"י והרמב"ם דר"ה פשט צסודר לאסור אלא כהרמב"ן והראש"ד צסודר נמי מותר כמו כיחיתא לפיכך לא מצאנו צגמ' כסוכים האסור מדרבנן אלא צה"ה דרב כהנא.

במצא לפי"ו, דא"צ למש"כ הצה"ל לחלק בין כסוכים סודר לניעור טלית משום דצוה מנער וצוה מכסכם ומשפסף צידים, אלא דשאני ניעור אצק ועפר דמותר לפי הרא"ש והטור שאינו צחשש כיצום כלל דומיא דכל מסיר נזות מע"ג צגד משא"כ כסוכים סודר דחשיב אולודי חיורא יס כאן כיצום גמור עכ"פ מדרבנן, וכן צמשפסף טיט וכל כחם דומה יותר לכיצום מחמת דחשיב שנתקלקל הצגד מחמתן מפני שנבלע ונספג צצגד ולא מפני שסחם עושה הנחלוח צידים, דאם הרא"ש והטור ודעימי' מתירין לנער הטלית מאצק ועפר גם אם יעשה ע"י כסוכים ושפשוף צידים שרו דלאו שם כיצום עלה, וצסמוך ציארנו בזה עוד.

[ו] קמ"א א' אמר רב כהנא טיט שע"ג צגדו מכסכו מצפנים ואין מכסכו מבחוץ כו', משמע דהכסוכים מועיל להסיר לגמרי רושם הטיט ומ"מ כיון שאינו מכסכם ע"י מים אינו כיצום מה"ת אלא אסרו רבנן משום דמחוי כמלבן

וע"י שינוי שמכסכם הצגד מצפנים הסירו רבנן דלא מוכחא מילתא לאחזויי כמלבן, ומכאן דכסוכים טיט ושאר לכלוך עדיפא מכסוכים סודר לאחר הכביסה שהרי צסודר לא הותר בין מצפנים בין מבחוץ, וכ"ה צמ"צ סקכ"ג צסם הגר"א, ואפי' לשיטת הרמב"ן וקיעתו דגם כסוכים סודר מותר כמו חלוק ה"מ צסחמא דאמרינן לרככו הוא דקא עביד אבל היכא דמכיון להדיא לצחלחו כו"ע מודו דאסור ואפי' ע"י כסוכים מצפנים, ול"צ דלכא' אדרצא יותר קרוב ענין כיצום צמשפסף להסיר כחם ולכלוך מאשר כסוכים צגד נקי לאחר הכביסה, ונראה דצגד אחר הכביסה גרע לפי שנעשה קשה והוכחה מראיתו ע"י מי הכביסה וכשמשפסף לרככה גורם נמי חיקון חסוב ללצנו צמהות הצגד דומיא דאמרו גבי האונין משיתלצנו, וגם צחול אין דרך לחדש הצגד ע"י מים כי אם ע"י שפשוף וריכוך, וכיון דסחמא מתכוין לכך חשיב שמוליד לצנויות לצגד ולא הסירו חכמים צה הכסוכים ואפי' מצפנים, משא"כ צטיט ולכלוך שעל הצגד אין בכך חסרון ליצון צגוף הצגד- אלא שיש לכלוך שנבלע צצגד ומשפספו כדי להסירו ע"מ שיראה מראית הצגד כמות שהיא, לפיכך אע"פ דאין מכסכו מבחוץ דאכתי מחוי כמלבן אבל בשינוי שמכסכם מצפנים או שגוררו צניפורן מבחוץ הסירו חכמים ואפי' שלא נשאר רושם לכלוך.

בזה מתיישב מה שחמה המ"צ צסקל"ו וכן צצה"ל באורך על דברי ה"ט שהסיר לגרר כדי להסיר המראה צלצד, וצאמת ליכא משמעות צסוגיא לדברי הצה"ל דמכסכו מצפנים או מגררו צניפורן מבחוץ היינו כשרושם הלכלוך עדיין נשאר, ואמנם דהאדם מתכוין ליפות הצגד ולצחלחו שלא ישאר עליו שום לכלוך אך סובר ה"ט דכיון דמשום מלבן ממש ליכא דאינו ע"י מים שמוציא כל הצלוע סגי להו לחכמים צשינוי שמשפסף מצפנים או מגרר מבחוץ אע"פ שלא נשאר שום רושם לכלוך מבחוץ, ואילו כסוכים סודר שאסרו חכמים בכל גווני אינו סחירה לזה כמו שכבר ציארנו הטעם, והיינו דמהות כסוכים הסודר אחר הכביסה גרע מכל שפשוף טיט ולכלוך אחר לפי שהנחלוח עושה צה חיקון גמור להוליד צה לצנויות על הצגד, משא"כ צטיט על צגדו אין הליצון צגוף הצגד אלא להסיר הלכלוך וע"כ יראה מצליו מראית הצגד, אלא שהצה"ל סובר דאורחא דטיט וכל כיו"צ שנשאר רושם לכלוך אחר השפשוף ולא צריכא למימר.

עוד הביא הבה"ל להוכיח כדבריו ו"ל מדברי הגר"א, אבל לכאף אינו מוכרע כלל, ואפשר דאדרבה דברי הגר"א עולה כמו שביארנו לשיטת הט"ז, ו"ל הגר"א אע"ג שאסרו כסכום בסודר שם שאין טיט ודאי כונתו לנחמנו כו' אבל כאן ודאי כונתו משום טיט כו', ולכאף נ"צ דאם בדעת הבה"ל דכל הסרת לכלוך ע"י שפשוף צידים נידון כאולודי חיורא האמור גבי כסכום סודר מה צרך שכונתו רק להסיר הטיט סו"ס היינו נחמנו של הבגד, אבל לפי מה שביארנו נוחא דאין אדם שמסלק טיט מבגד נידון כמנחמא תאר הבגד שחשך מחמת הכיצום לפיכך דוקא בטיט דמי למלנן מנינו קולא לחלק בין מצפנים למנחות, אבל כסכום סודר אע"פ דעיקרו נמי רק מדרבנן משום דמחוי כמלנן מיהו מהות הליצון שונה וכל שמנחמא לא התירו חכמים לשפשף ואפי' בשינוי שמצפנים.

ואבותי יש מקום עיון בזה הגר"א דרהיטות דבריו ו"ל לא משמע דסובר לגמרי כמו שביארנו, דא"כ הול"ל לנחמנו הסודר אינו דומה להסרת לכלוך, ומהו שכתב מפני שמחכין לנחמנו כו', ועוד מה ענין איסור כסכום סודר דאסור אף בשאינו של פשתן לדברי הצי"ב שם השבלי לקט שמחלק גבי טיט שעל בגדו בין בגד פשתן לנחמנו ומשי, הא אולודי חיורא ענינו רק בבגד שנחקקה לאחר הכניסה כדפירשו רש"י והטו"ש ע"ז וזוהו דנו הראשונים אם דוקא צפשתן או צכל מיני בגדים כמש"נ באורן לעיל סק"ד, אבל בטיט שיש לכלוך צעין על הבגד שורת הדין לאסרו צכל בגד, א"נ אף לאידך גיסא דגם לר"ת שצטיט על בגדו אסור רק בבגד פשתן אינו ראוי מהו לכסכם בגד צמר ומשי לאחר הכניסה, וע"ע בגר"א צסעי' ה', אלא משמע דסובר הגר"א דגם צמשפשוף טיט שעל בגדו איכא צהכרת מעשה של אולודי חיורא כמו צסודר אלא דשאני סודר דליכא אלא מעשה צנחות לחוד לפיכך מוכחא מילתא לאתחזוי כמלנן ואסור לשפשף אף מצפנים, אף כשיש טיט לא מוכחא מילתא לאתחזוי כמלנן אלא דמסלק הטיט, ואמנם דאסרו לשפשף מצחון היינו משום דיותר מחוי צכל מלנן אבל מצפנים דלא דמי מותר, ונ"צ כנ"ל דהא אולודי חיורא ענינו רק צמשפשוף בגד לאחר הכניסה ומה ענין טיט שעל בגדו לזה, ואפי' לדברי שה"ג והבה"ל שהצאנו לעיל סק"ה דמדמין ענין אולודי חיורא שאמרו גבי סודר לניעור טלית או לכסכם בגד מלכלוך וכתמים ה"מ לענין דעכ"פ יש ללמוד מסודר לאסור נמי אופנים אחרים דבהם מחוי

כמלנן לפי שדומין למלנן שאסרו משום אולודי חיורא, אבל כשאין לכלוך או צצק כו"ע מודו שאין צכסכום בגד צעלמא משום צנחות לאסרו משום אולודי חיורא, ושמא הגר"א מפרש סוגיא דטיט שעל בגדו גם צבגד שצריך לשפשפו מחמת הכניסה דומיא דסודר, וחדש רצ כהנא דאית צה קולא דמשפשוף מצפנים דלא מוכחא מילתא לאתחזוי כמלנן אחר דכונתו משום טיט, אף נ"ע דפרט שצנחות מקום מסוים צבגד לא מעלה ולא מוריד מצחינת חיקון הבגד דרובו ישאר קשה ולא יחא ראוי לצישה, גם נראה צרמ"א צסעי' ה' דדוקא צסודר אסרו בין צצמר בין צפשתן אבל צכובעין ושאיר בגדים לא אסרו אלא צשל פשתן ואפי' שהם מלבושים עליונים, א"כ א"א לפרש לפי הגר"א על צגדו בין צצמר בין צפשתן אלא צסודר, ונ"ע. — לשון הגר"א ו"ל גבי סודר דודאי כונתו לנחמנו ר"ל דליכא לפנינו לכלוך אחר כי אס הנחות אבל אין כונת הדברים דצחמא כונתו לנחמנו, דצוה גם הרמב"ן וסיעתו דלא גרסי צגמ' דפשוט ר"ה לאיסור מודו דאסור כמבואר צבה"ל ד"ה דהוי טוחן.

מידהו עכ"פ הראי' שהביא הבה"ל מדברי הגר"א שלא כהט"ז אינו מוכרע, דלעולם מש"כ הגר"א דכונתו משום הטיט היינו אפי' שלא ישאר שום רושם לכלוך, דאין סתמו צגמ' וצגר"א כולי האי שלא יגרור צציפורן ולא ישפשף מצפנים היינו דוקא כה"ג שמשאיר עליו עדיין שום רושם לכלוך, וכנראה דהבה"ל סובר לפרש דברי הגר"א דשאני טיט שמסיר עיקר הטיט לפיכך אינו צדין צנחות הסודר שהרי רושם לכלוך הטיט עדיין נשאר על הבגד.

עוד מש"כ המ"צ צסקל"ד דמגררו צציפורן מצחון דזה לא נחשב ליצון, צפשוטו משמע דקאי לשיטתו דלגרור צציפורן מותר רק להעביר הטיט אבל אכתי נשאר עליו רושם הלכלוך לכן לא נחשב ליצון, ומ"מ אסרו חכמים השפשוף מצחון דמחוי כמלנן, אבל להאמור צשיטת הט"ז ואף צדעת הגר"א י"ל דמגררו צציפורן ההיתר דומיא דמשפשוף מצפנים דלא מוכחא מילתא לאתחזוי כמלנן דהוי שינוי צמעשה המכבם ואין על גירור שם כיצום ולא משום שאינו נחשב ליצון צבגד, ואולי גם כונת המ"צ לזה.

ובאמת נ"ע דהא עפ"י דברי הבה"ל צס"א שחולק על שלטי הגבורים לחלק בין נייעור לעושה פעולת הנחות צידים, שפיר הו"ל לשנוי הכא לישב דברי הט"ז דמעשה גרירה אינו כמעשה שפשוף צידים ששינוי גבי כסכום סודר לאסור, לפיכך אע"פ שלא

נשאר רועם לכלוך שרי דאין כאן מעשה כיצוס, ולדרך זו נמי לא יהא ראוי מהגר"א שלא כהט"ז דרק לענין משפסף בידיים הביא דחמור יותר כסכום סודר מכסכום הטיט אבל במגרר ציפורן מודה להט"ז דשרי מבחון ואע"פ שלא נשאר רועם כלל, ויש ליישב דהה"נ אלא דלאו הוה הקושיא מאי שנה דשנינו גבי ניעור לאסור בחדתי ואוכמי דקפיד ואילו בלגרר טיט המיר הט"ז בכל גווני ואפי' שמסיר הכתם לגמרי, לפיכך עדיפא לי' לזה"ל לשאול מהא דבסעי' ה' גבי כסכומי סודר מאלו לאסור כל שמכין לנחלח הבגד, ובאמת מה"ט מסיק הבה"ל שם בס"א לעיקר דזה"ג שהתיר לקלף זרע פשתן או פצשיל שנחייבש על הבגד היינו כדן מנער טלית דמשום שלא נשאר רועם לכלוך נריך שיהא הבגד יסן או בדלא קפיד, ושאיני גירור טיט משום שאינו מוריד הכתם לגמרי לכן בכל בגד מותר, עי' מש"כ בזה עוד בסמוך ובסק"מ.

ומדברי הא"ר והח"ש ח"א והגר"ז שהעתיקו דברי הט"ז ולא העירו בזה מידי יש להוכיח דהסכימו לדבריו ז"ל וכמו שביארנו, לפיכך לא קשיא להו דברי הבה"ל לדמות דברי הט"ז לכסכומי סודר, ולא שיהא אליבא דרש"י חיוב חטאת בזה.

עוד בזה"ל, דלדעת רש"י דמחייב חטאת במנער הטלית מן האבק גם בדברי הט"ז גבי מגרר טיט כדי להסיר המראה יהא חיוב חטאת לפי שמכין לנחלחו וליפוחו, ואפי' שאינה שחורה וחדשה דברושם לכלוך של טיט או נואה דרך צנ"א להקפיד בכל גווני, עוד כתב בשעה"צ סקמ"א ליישב קושית הרע"א בגל' הש"ס אליבא דרש"י, דשאני ניעור דעי"כ מנחלח הבגד לגמרי והוה תיקונו משא"כ בטיט רועם הלכלוך עדיין נשאר והדרך להעבירו ע"י מים, ולדברינו לעיל ניחא דאדרבה יש להוכיח מהרע"א דלא סבר לפרש דהשפשוף בטיט אינו שמסיר רועם הלכלוך לגמרי, ויש ליישב באופן אחר וכדמוכח מרש"י גופה, דבכל טיט שעל בגדו דרך צנ"א בחול לשפשוף עם מים מבחון לפיכך בסוגין שאינו משפסף עם מים ליכא משום מלבן ממש, אבל במנער טלית חדשה ושחורה מן האבק והעפר שכך דרך הכיצוס והתיקון גם צימות החול היינו כיצוסו ואפי' מה"מ, ואדרבה אין דרך בחול ע"י מים דלא גורע הניקוי, וכן משמע סתימות דברי רש"י ד"ה מצפנים דסגי לי' לפרש דמשום מלבן ממש ליכא דאין נותן שם מים, ולא משמע דכלא מוכחא מילתא לאתחזויי כמלבן נחכין רש"י גם מחמת שיש רועם לכלוך הנשאר.

אך שיטת רש"י אכתי ז"צ, דאין אפשר דבמנער טליתו שחורה וחדשה יהא חיוב חטאת אע"פ שהאבק והעפר אינם נריכים כסכום, ואילו כסכום הסודר יהא אסור רק מדרבנן אע"פ שאולודי חיוורא חמור יותר מכל משפסף טיט דהליצון הוא במהות הבגד, ועוד דאולודי חיוורא גם צימות החול אין דרך לרככו וללבונו ע"י מים אלא בשפשוף שחי ידיו, ושםא אה"נ לרש"י יהא אולודי חיוורא אסור מה"מ, א"נ סובר רש"י דסו"ס ליצון הבגד אינו תיקון הבגד ממש אלא מחמת שנכתבם ונעשה קשה הוכחה מראיתו מבחילה, משא"כ ניעור טלית שחורה וחדשה מאבק ועפר ליצונו זה חשיב תיקונו בראשונה.

עוד בזה"ל ס"א ד"ה עליה צא"ד ד"ה ודע כו', ותו"ד ז"ל דלפי זה"ג הא דישב לו זרע פשתן או תצשיל על כסותו מותר לקלפו היינו דוקא בנגד עתיקי או בשאינו מקפיד אבל במקפיד והבגד חדש ושחור אסור לקלפו דומיא דאבק ועפר, והא דשנינו גבי טיט שעל בגדו משפשוף מצפנים או מגררו ואפי' מבחון נריך לומר דמיירי שלא בחדתי או באינו מקפיד א"נ והוא העיקר דבמגרר הטיט אינו מעביר הכתם לגמרי אלא מסיר עוצי הטיט מלמעלה אבל אם ע"י הקילוף עובר הכתם לגמרי אסור כדן ניעור הטלית מאבק ועפר, והדברים מחודשים, וצפשוטו ה' נראה דסובר זה"ג דישב לו זרע פשתן או תצשיל שע"י קילוף צעלמא מסלקה מותר ואפי' בשחורה וחדשה שלא נשאר רועם לכלוך כלל דומיא דנולות שע"ג הבגד, דכל שבקינות צעלמא מנקה הבגד אינו ענין לכיצוס דלא נחשב שמתקן בגד שהי' מתחילה מקולקל, והא דסמך זה"ג להך דינא בזהדי רב יהודה היינו דבסוגין נחחדש דאפי' בניעור טלית מאבק או מטל שיך חיוב חטאת ובשאינו מקפיד שרי כדרך יהודה, א"כ כאן ראה ז"ל להוסיף דה"מ ניעור אבל קילוף מותר לגמרי ואפי' בדקפיד, חדע שצפכ"ג הביא זה"ג להך דינא דישב לו זרע פשתן כו' ולא הביא כלל הך דרב יהודה בשאינו מקפיד, גם המ"א לא העמיק מדברי זה"ג אלא הך דישב לו כו', ובאמת מסתימות האחרונים שהעיר הבה"ל שלא ביארו דברי זה"ג כל הצורך יש ללמוד כמו שכתבנו, ע"ע מש"כ בזה לקמן סוף סק"מ.

ועולדה לדעת המ"צ, דמתמיחין שבת קמ"צ צ' דתנן היתה עליו לשלש מקנחה בסמרטוט היינו כשישאר עליו רועם לכלוך הלא"ה אסור, אבל להט"ז וכפי שביארנו לעיל עולה דאפי' אם לא נשאר רועם

דסתמא לרכובי קא מכון דמלוכלך צטיט בכל צגד חשיב חיקון.

עוד כתב הטור, וה"ר פרץ הביא תוספות וה"מ לח אכל יבש הוי טוחן כו', ויל"ע לפי"ו אדפריך מצרייחא דשעל בגדו מגררו ציפורן ובלבד שלא יכסכם ליפרוך ממתינתין דהיתה עליו לשלשת מקנחה בסמרטוט, משמע אכל לא כסכום, וי"ל דניחא לי למיחז מצרייחא משום דחיי להדיא ובלבד שלא יכסכם, ועוד משום דמפורש זה גזונו דטיט שעל בגדו, אכל לקושטא דמילתא צ"צ מאי שנא הכא דאמר רב כהנא מכסכום מצפנים אכל לא מצחון ואילו במתני' חנן מקנחה בסמרטוט, ולכה"פ אחר דמשני מהצרייחא שלא יכסכם מצפנים אלא מצחון הו"ל למיפרך ממתינתין, ואפשר דטיט לח אינו לגמרי כלשלת לחה דטיט נידון יותר כדבר גוש ודרך להסירה ע"י שפשוף ולא ע"י קינוח בסמרטוט, והיא הנוחגת נמי דליכא חסרון בכסכום הטיט כמו גבי קינוח בסמרטוט שאמרו שלא ידחוק משום קוטט, ובאמת מותר לקנח הטיט בסמרטוט ויכול אף לדחוק דליכא חשש סחיטה ככל לשלשת ולכלוך לח, וחדש רב כהנא דשפשוף נמי מותר עכ"פ מצפנים, אכל לא משמע כן במ"ב סק"א, וי"ע.

שבת קמ"ב ב' מתניתין היתה עליו לשלשת מקנחה בסמרטוט כו', לדעת הבה"ל עולה דהיינו דוקא בשנשאר רושם לכלוך אכל לקנח עד שתכלה הלכלוך אסור, נמצא דאינו דומיא דסיפא גבי עור דתנן נותן עלי' מים עד שתכלה, עי' לעיל סוסק"ו ולקמן סוף סק"ח.

ח' קמ"ז א' המנער טליחו בשבת חייב חטאת כו', לרש"י וסיעתו יל"פ דאע"פ שאין מלבן בלא מים כמ"ש רש"י לעיל קמ"א א' גבי טיט, שאני אבק ועפרורית שאין הדרך להסירן דוקא ע"י מים אלא אדרבה אפשר דעדיפא לי' ע"י ניעור דע"י מים גורע קצת הניקוי לפיכך זהו ליצונה וחיוב, [עי' מש"כ בזה לעיל סק"ו], ונראה דאם באמת סגי להעביר האבק בקינוח בעלמא ודאי שאינו בדין ליבון כמו בנזות מן הבגד, וכההיא דנזחים צ"ד א' דכל שגורר הדם אינו בכלל כיבוס, ואין הפרש בין נזות שאינם דבוקות לבגד לאבק הדבוק בבגד, דכל שמסירן ע"י קינוח בעלמא אינו נהפך מחמת הלכלוך החיצוני לבגד שטעון חיקון, אכל ניעור שאמרו צסוגין היינו דומיא דאמרינן בסמוך דקא מנפלי גלימיהו משמע

כלל מותר, אלא דמתניתין אינו דוחק לפרש שנשאר רושם לכלוך כמו שקשה פשטות הסוגיא גבי טיט, דלשלת היינו דבר רך וברך אורחא דאינו מנקה הבגד לגמרי, ובפרט שצריך ליזהר שלא לדחוק, וכע"ז כתב הבה"ל צס"א ד"ה י"א כו' אם מפרשינן סוגיא דטיט בלח כרצונו פרץ שהביא הטור.

ו' טור ס"י ש"צ טיט שעל בגדו מכסכום בפנים כי"ד לוקח הבגד בפנים ומשפשפו זה בזה אכל לא בחוץ דדמי לליבון שמתלבן בכך ומגררו ציפורן כו', הגה מקטמות דברי הטור והצ"י לא משמע כדעת הבה"ל דדוקא אם נשאר עדיין רושם לכלוך מותר, עוד כתב הצ"י משצלי הלקט צס"ר דסוגין צשל פשתן איירי משום דמחוי כמלבן אכל של צמר ומשי מותר לשפשף אף מצחון, ולפי הבה"ל עולה דאף לר"מ מה שהתירו צסוגין גבי פשתן היינו דוקא אם ישאר עדיין רושם לכלוך.

אבל צס"ע ס"ו לא הביא המחבר דעת ר"מ, משמע דלעגין לכלוך טיט אין לחלק בין משי וצמר לפשתן כדן כובעין ושאר בגדי פשתן, והטעם פשוט דכשמסיר לכלוך בעין מחוי כמלבן בכל צגד, וכ"ה צמ"א סקט"ו, עוד מבואר צמ"א דכשם שכחב הטור צסוף הסימן דאין לחלק בין צמר ופשתן גבי שרייתן זהו כיבוסן כיון דבגמ' מבואר לחלק רק בין צגדים לעור, כך גם גבי טיט שעל בגדו לא חילקו בגמ' בין צמר לפשתן וכל הצגדים שוים, וכ"ה צמ"ח שס, ויל"ע הא ככובעין ושאר כלי פשתן ע"כ מחלק הרמ"א בין פשתן לשאר צגדים אע"פ דבגמ' לא חילקו, ואפשר דלחומרא שאני, דהא בלא דעת צצלי הלקט אין לנו אלא לאסור סודר בכל גזונו ולהתיר חלוק בכל גזונו, ומחמירין אנו כדעת צצלי הלקט עכ"פ לענין פשתן ככובעין ושאר צגדים אסורין, שו"ר צבה"ל, עוד הביא מהגר"א דדעת צצלי הלקט לפרש טיט שעל בגדו דוקא גבי צמר משום דסודר לפרש דר"ה נמי פשט צסודר להמירא כמו גבי חלוק לפיכך אין לנו דאסור לכסכם אלא גבי פשתן, אכל לדידן דקי"ל צסודר לאסור אין הפרש גבי טיט בין פשתן לשאר צגדים, וע"ע צא"ר.

חלוק לאחר הכניסה אפי' צשל פשתן קי"ל דשרי לכסכום סתמא כמ"ש המ"ב צסקכ"ה, מיהו אם גם מלוכלך צטיט דיני' ככל טיט שעל בגדו ומכסכום מצפנים אכל לא מצחון, ואין להחיר משום